

Житомирський державний університет імені Івана Франка
ННІ педагогіки
Кафедра дошкільної освіти та педагогічних інновацій

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Обов'язкової освітньої компоненти

Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з
природним довкіллям
для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Предметна спеціальність	—
Спеціалізація	—
Освітня програма	Дошкільна освіта
ННІ	педагогіки

Укладачі: Оксана Сорочинська, Ірина Гогола
Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри дошкільної освіти
та педагогічних інновацій
Протокол від «06» червня 2022 року № 14
Завідувач кафедри _____ Іван
КОНОВАЛЬЧУК

Житомир 2022

УДК 37.015.31:57:373.2

I-72

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка*

протокол «24» червня 2022 р. №10

Рецензенти:

Гордійчук С. В. – проректор з навчальної роботи, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін Житомирського медичного інституту.

Орлова О. А. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін КЗ «Житомирський ОШПО» ЖОР

Федорова М. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та педагогічних інновацій Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із обов'язкової освітньої компоненти "Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям" / уклад. Сорочинська О. А., Гогола І.О. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. – 62 с.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із обов'язкової освітньої компоненти «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям» містять тематику занять, які сприятимуть розумінню мети та завдання ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям. Розроблений матеріал сприятиме підготовці здобувачів вищої освіти – майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти до проведення різних форм роботи з дошкільниками з метою ознайомлення їх з природою, формування навичок дбайливого, бережного ставлення до навколишнього природного середовища, розуміння взаємозв'язків та взаємозалежностей у системі людина-природа, формування екологічного світогляду та екологічної культури.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять із обов'язкової освітньої компоненти «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям» може бути використаний викладачами та студентами вищих навчальних закладів, вихователями закладів дошкільної освіти у практичній діяльності.

УДК 37.015.31:57:373.2

© Сорочинська О.А., Гогола І.О. 2022

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2022

ЗМІСТ

Передмова	4
Опис освітньої компоненти «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям»	6
Методичні вказівки до проведення практичних занять	9
Рекомендації до підготовки та проведення практичних занять	11
Практичне заняття № 1-2	11
Тема: Природні умови та зони України та Житомирського Полісся	
Практичне заняття прес-конференція № 3	12
Тема: Сучасні уявлення про склад, будову та походження Всесвіту	
Практичне заняття № 4	14
Тема: Нежива природа (повітря, вода, ґрунт, корисні копалини)	
Практичне заняття №5	15
Тема: Рослинний світ України та Житомирського Полісся	
Практичне заняття № 6	17
Тема: Тваринний світ України та Житомирського Полісся	
Практичне заняття № 7-8	18
Тема: Предмет, завдання, зміст ознайомлення дошкільників з природним довкіллям	
Практичне заняття №9-11	22
Тема: Природничо-екологічне розвивальне середовище (куточок природи, город, екологічна стежка) закладу дошкільної освіти	
Практичне заняття №12	28
Тема: Засоби фіксації знань про природне довкілля	
Практичне заняття № 13	30
Тема: Наочні методи ознайомлення дітей з природою	
Практичне заняття № 14-15	33
Тема: Практичні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям	
Практичне заняття №16-17	36
Тема: Словесні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям	
Практичне заняття №18	39
Тема: Інноваційні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям	
Практичне заняття № 19-20	41
Тема: Форми організації навчання з ознайомлення дітей з природним довкіллям	
Практичне заняття № 21	44
Тема: Керівництво методичною роботою ознайомлення дошкільників з природним довкіллям	
Рекомендована література	55
Питання для підготовки до екзамену	60

Передмова

Перебудова освітнього процесу в закладах дошкільної освіти (ЗДО) відповідно до Концепції дошкільного виховання, базового компоненту дошкільної освіти та створення оптимальних умов розумового і фізичного розвитку дитини вимагають певних змін у підготовці спеціалістів ЗДО.

Обов'язкова освітня компонента «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям» має велике значення у процесі професійної підготовки майбутнього педагога ЗДО. Мета вивчення обов'язкової освітньої компоненти «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям» полягає у теоретико-методичній та практичній підготовці майбутніх вихователів до використання педагогічно доцільних форм, засобів, методів організації природопізнавальної діяльності дітей дошкільного віку; формуванні професійної компетентності і наукового світогляду майбутніх педагогів; здатності формувати екологічну компетентність у дошкільників, використовуючи знання і практичні навички в галузі освіта та на межі предметних галузей; формуванні спеціальних (фахових) компетентностей із основ природознавства та методики навчання.

З урахуванням вимог, встановлених за освітньо-професійною програмою, опанування матеріалу обов'язкової освітньої компоненти передбачає опанування здобувачами вищої освіти теоретичними знаннями і практичними навичками з основ природознавства та методики ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Основними **завданнями** вивчення освітньої компоненти «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям» є:

- ознайомити студентів із можливостями використання різноманітних об'єктів і явищ природи у роботі з дітьми дошкільного віку з метою формування екологічної культури;
- формувати теоретичну базу знань про завдання, зміст, форми та методи роботи з формування екологічної культури дітей дошкільного віку;
- розвиток навичок педагогічного прогнозування та практичного втілення екологічних та методичних знань в умовах сучасного дошкільного виховання;
- формувати навички проведення спостережень та дослідів у природному довкіллі;
- ознайомити студентів із історією взаємовідносин людини і природи та розвитком в педагогічній науці поглядів на природу як засіб розвитку та виховання;
- ознайомити майбутніх вихователів із найбільш важливими та яскравими педагогічними та методичними ідеями, теоріями та технологіями щодо використання природи у навчанні та вихованні дітей дошкільного віку, які є результатом наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених за останні роки;
- оволодіти навичками створення природничо-екологічного розвивального середовища у закладі дошкільної освіти та проведення різних форм природознавчої роботи з дітьми.

Обов'язкова освітня компонента «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей із природним довкіллям» складається з 2 модулів: Модуль 1: Основи природознавства. Модуль 2: Історико-методологічні засади курсу основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Види роботи студентів, що підлягають оцінюванню:

1. Заповнення самостійно розроблених блок-схем за теоретичними питаннями.
2. Опрацювання додаткової літератури, її конспектування.
3. Показ методики застосування методів та форм ознайомлення дітей із природним довкіллям.
4. Проведення опитування (з використанням проблемних питань).
5. Підготовка індивідуальних завдань.

6. Проведення опитування у формі тестування.
7. Виготовлення дидактичного матеріалу.
8. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання.

Виконання практичних робіт сприятиме розширенню і поглибленню знань майбутнього працівника ЗДО з питань проведення різних форм роботи з дітьми для ознайомлення їх з природним довкіллям, виховання у дошкільників навичок дбайливого, бережного ставлення до навколишнього природного середовища, формування екологічного світогляду та екологічної культури.

..

I. Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП / ОНП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	01 Освіта / Педагогіка 012 Дошкільна освіта	Обов'язкова	
Модулів – 2	Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 180		II	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,3; 2,9 самостійної роботи здобувача – 3,6 год.	Перший (бакалаврський)	32 год.	8 год.
		Практичні	
		42 год.	8 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		53 год.	82 год.
		Індивідуальна робота	
53 год.	82 год.		
Вид контролю: залік, екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 41,1% : 58,9%

для заочної форми навчання – 8,9% : 91,1%

II. Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль I: Основи природознавства												
Тема 1. Природні умови України	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 2. Природні зони України	8	2	2		2	2	10				5	5
Тема 3. Сучасні уявлення про склад, будову та походження Всесвіту.	6		2		2	2	10		2		4	4
Тема 4. Нежива природа (повітря, вода, ґрунт, корисні копалини)	10	2	2		3	3	10	2			4	4
Тема 5. Рослинний світ України.	12	2	2		4	4	10		2		4	4
Тема 6. Тваринний світ України.	12	2	2		4	4	10	2			4	4
Разом за модулем 1	56	10	12	0	17	17	58	4	4	0	25	25
Модуль II: Історико-методологічні засади курсу основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природним довкіллям												
Тема 7. Становлення і розвиток методики природознавства як науки.	6	2			2	2	8				4	4
Тема 8. Предмет, завдання зміст ознайомлення дошкільників з природою.	6		2		2	2	6				3	3
Тема 9. Куточок природи закладу дошкільної освіти.	6		2		2	2	8				4	4

Тема 10. Сад і город на ділянці закладу дошкільної освіти	6	2			2	2	8				4	4
Тема 11. Ділянка закладу дошкільної освіти	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 12. Екологічна стежка закладу дошкільної освіти.	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 13. Засоби фіксації знань про природу.	8	2	2		2	2	10				5	5
Тема 14. Наочні методи ознайомлення дітей з природою	8	2	2		2	2	10	2			4	4
Тема 15. Практичні методи ознайомлення дітей з природою.	14	2	4		4	4	10		2		4	4
Тема 16. Словесні методи ознайомлення дітей з природою.	14	2	4		4	4	12		2		5	5
Тема 17. Інноваційні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям	14	2	4		4	4	8				4	4
Тема 18. Форми організації навчання з ознайомлення дітей з природним довкіллям	14	2	4		4	4	10	2			4	4
Тема 19. Планування і облік роботи з ознайомлення дітей з природою.	4				2	2	8				4	4
Тема 20. Керівництво методичною роботою по ознайомленню дошкільників з природою.	8	2	2		2	2	8				4	4
Разом за модулем 2	124	22	30	0	36	36	122	4	4	0	57	57
Усього годин	180	32	42	0	53	53	180	8	8	0	82	82

III. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Види робіт здобувачів вищої освіти з освітньої компоненти «Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей із природним довкіллям» передбачає діяльність студентів за етапами:

I. Експрес-контроль.

Мета: перевірка рівня якості знань за питаннями теми, що вивчається.

Експрес-контроль – це вид тестового контролю, який передбачає:

- формулювання питань у згорнутому вигляді з чотирма варіантами відповіді, одна з яких правильна;
- формулювання питань на відповідність (встановити 4 логічні пари із запропонованих варіантів);
- час проведення до 10 хвилин.

II. Опитування за питаннями, передбаченими у плані заняття.

Підготовка до проведення опитування:

- опрацювання конспекту лекцій, підручників, посібників із теми заняття;
- розробка блок-схеми з певного питання;

III. Аналіз виконання самостійної роботи.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення освітньої компоненти. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- огляд періодичної педагогічної преси.
- підготовка реферативних доповідей;
- підготовка доповідей із мультимедійними презентаціями;
- підбір відеоматеріалів із теми заняття;
- виготовлення дидактичного матеріалу з теми практичного заняття;
- розробка методики апробації методів та форм ознайомлення дітей із природним довкіллям;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

IV. Показ методики ознайомлення дітей з природним довкіллям (методи, форми роботи).

V. Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань із окремого модуля або освітньої компоненти в цілому.

Алгоритм виконання

1. Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або екзамену.
2. З переліку рекомендованої літератури виберіть необхідну для підготовки до ПМР чи екзамену (її перелік Ви можете знайти на сайті університету в програмі, робочій програмі, силабусі до освітньої компоненти, або у викладача).
3. Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
4. Визначте рівень знань із кожного питання.
5. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань

тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять.

6. Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо Ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, Ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час та день проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра дошкільної освіти та педагогічних інновацій).

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1-2

Тема: Природні умови та зони України та Житомирського Полісся

Мета: поглибити знання про природні умови та природні зони України та Житомирського Полісся; уточнити у чому полягає подібність і відмінність між природними зонами України; сформувати навички аналізу залежності природних умов від природної зони.

Професійна спрямованість: вивчення теми заняття сприятиме розумінню та розрізненню різних природних явищ; формуванню навичок виявляти відмінності природних зон одна від одної; під час занять з ЗДО знайомити дітей дошкільного віку з природними явищами та зонами відповідно до освітньої програми та каалендарно-тематичного планування.

ПЛАН:

1. Явища природи, особливості виникнення та значення у природі та житті людини.
2. Геологічні явища природи.
3. Метеорологічні природні явища.
4. Гідрологічні природні явища.
5. Біологічні природні явища.
6. Що таке природна зона та класифікація природних зон території України
7. Відмінність природних зон одна від одної.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: природна зона, природні явища, суховії, стихійне лихо, лісостеп, мішані ліси.

Завдання 1. Знайти цікаву інформацію про природні явища України та Житомирського Полісся. Оформити мультимедійну презентацію.

Завдання 2. Підготувати повідомлення про механізми виникання природних явищ.

Завдання 3. Підготувати та провести в аудиторії Біологічний Квест-гру «Небезпечно та корисно» про явища природи.

Завдання 4. Розробити дидактичний матеріал (роса, дощ, туман, веселка, гроза, град, мороз, снігопад, хуртовина, іній, паморозь, туман).

Завдання 5. Переглянути відео «Природні зони України: мішаних лісів, широколистяних лісів» <https://www.youtube.com/watch?v=JljSYs7cWjg>

Завдання 6. Підготувати гру-подорож «Природні зони України».

Тестовий контроль:

1. **Виберіть механічне явище природи:**
а) рух автомобіля; б) сніг; в) блискавка.
2. **Чи завжди стрілка компаса займає одне й те ж саме положення у просторі?**
а) так; б) ні.
3. **До яких явищ природи можна віднести випаровування калюжі влітку?**
а) механічних; б) теплових; в) звукових.
4. **З чим пов'язані звукові явища природи?**
а) з переміщенням тіл у просторі; б) з виникненням звукових хвиль; в) з перетворенням одних речовин в інші; г) з електричними процесами.
5. **Яке з наведених явищ природи відноситься до електричного?**

а) вітер; б) сніг; в) блискавка.

6. Чи можна сказати, що Земля – це один великий магніт?

а) так; б) ні; в) невірна жодна з відповідей.

7. Що являє собою веселка, яка може з'явитись після дощу?

а) звукове явище природи; б) теплове явище природи;
в) світлове явище природи, г) магнітне явище природи.

8. З чим пов'язані звукові явища природи?

а) з перетворенням одних речовин в інші; б) з переміщенням тіл у просторі; в) з коливанням частинок речовини; г) з магнітними процесами.

9. Зміна природних зон простежується ...

а) з заходу на схід; б) з півночі на південь;
в) зі зміною висоти; г) від екватора до полюсів.

10. Яка частина України розташована в зоні мішаних лісів?

а) північна; б) південна;
в) західна; г) східна.

Питання для самоперевірки:

1. Яку роль у житті людини відіграють явища природи?
2. Які природні зони виділяють в Україні?
3. Назвіть геологічні явища природи.
4. Як впливають метеорологічні явища на життя людей?
5. З чим пов'язані біологічні природні явища?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема: Сучасні уявлення про склад, будову та походження Всесвіту

Мета: поглибити знання про Всесвіт та Сонячну систему, рух Землі та планет навколо Сонця; сформувані уявлення про залежність явищ природи від руху Землі навколо Сонця та своєї осі.

Професійна спрямованість: вивчення теми заняття сприятиме розумінню впливу космічних факторів на природу Землі, а також причин змін пор року. Матеріал заняття дозводить майбутнім педагогігам ЗДО ефективного здійснювати освітній процес, проводити заняття з тем рух Землі, Сонця та будови Сонячної системи.

ПЛАН:

1. Що таке Всесвіт коли і як він виник.
2. Як людина досліджує Всесвіт.
3. Сонячна система, її склад та загальний план будови.
4. Рух Землі та планет навколо Сонця. Наслідки річного руху Землі (зміна пір року, сезонні ритми в природі, теплові пояси. Дні рівнодення та сонцестояння, тропіки, полярні кола, полярний день і ніч).
5. Прилади для дослідження Всесвіту.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: галактика Молочний Шлях, Сонячна система, орбіта, день рівнодення, тропіки, полярне коло, календар, планети-гіганти, супутник, зірка.

Завдання 1. Зробіть у зошиті схематичний малюнок будови Сонячної системи в довільній формі. Підпишіть зображені небесні тіла. Відстані від Сонця до планет (округлені до сотень мільйонів кілометрів) наведено в таблиці.

Назва планети	Відстань від Сонця (млн км)
Меркурій	50
Венера	100
Земля	150
Марс	200
Юпітер	800
Сатурн	1400
Уран	2850
Нептун	4500

Завдання 2. На папері в клітинку зобразіть відстані від Сонця до планет у зменшеному вигляді. Одну клітинку умовно прийміть за 50 млн км. Усі позначення робіть по один бік від умовного зображення Сонця. Щоб зобразити відстані до всіх планет, доведеться склеїти 2-3 аркуші.

Завдання 3 Розробити одну на вибір 3-D модуль пириладу для дослідження Всесвіту

Завдання 4. Розробити план та провести навчальний проект «Наш дім - сонячна система».

Завдання 5. Проробити мультимедійну презентацію про досягнення людини в дослідженні Всесвіту.

Завдання 6. Розробити міні-проект «Космос далекий і близький».

Тестовий контроль:

1. Яку форму має планета Земля?

а) кулясту; б) круглу; в) овальну; г) диск.

2. Ми бачимо інші зорі такими маленькими через те, що вони:

а) насправді маленькі;
б) невидні нашому оку;
в) далеко від нас;
г) хочуть здаватись меншими.

3. Скільки планет виділяють науковці?

а) 12; б) 5; в) 8; г) 9.

4. Яку назву має шлях, яким рухається планета у космосі?

а) орбіта; б) вісь; в) екватор; г) паралель.

5. Скількома боками повернутий Місяць до нашої планети?

а) жодним; б) завжди одним; в) двома;
г) постійно обертається, тому ми бачимо його повністю.

6. Земля робить повний оберт навколо своєї осі за:

а) 23 год; б) 24 год; в) 25 год; г) 23 год 56 хв.

7. Зорі - це

а) мерехтливі ліхтарики; б) розпечені газові кулі;
в) газові кулі; г) розпечені кулі.

8. Які зміни відбуваються внаслідок обертання Землі навколо своєї осі?

а) день змінює ніч; б) змінюються пори року;
в) змінюється погода; г) випадають опади.

9. Коли в Україні найдовший день?

- а) 23 вересня; б) 1 липня;
- в) 22 грудня; г) 22 червня.

10. Що є причиною зміни пір року?

- а) обертання Землі навколо своєї осі;
- б) обертання Землі навколо Сонця і нахил земної осі;
- в) діяльність людини;
- г) робота вітру.

Питання для самоперевірки:

1. Коли саме та як виник Всесвіт?
2. З чого складається Сонячна система?
3. Які гаслідки річного руху Землі?
4. Як називаються прилади для дослідження Всесвіту?
5. Скільки планет входять до Сонячної системи? Назвіть їх.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема: Нежива природа (повітря, вода, ґрунт, корисні копалини)

Мета: поглибити та узагальнити знання про неживу природу (повітря, вода, ґрунт, корисні копалини), сформувати навички встановлення відмінних ознак між об'єктами неживої природи; усвідомлення причин та наслідків забруднення.

Професійна спрямованість: вивчення теми заняття сприятиме розумінню впливу людини на неживу природу, усвідомленню необхідності раціонального використання неживої природи та охорони природного довкілля. Матеріал заняття важливий при організації занять пов'язаних з темами окресленими у освітніх програмах та календарно-тематичному плануванні ЗДО.

ПЛАН:

1. Повітря – значення та властивості. Вітер – позитивне та негативне значення.
2. Поняття про гідросферу (походження та кругообіг води на планеті, фізичні та хімічні властивості води, їх географічне значення. Роль води у природі та житті людини. Світовий океан, його складові частини (океани, моря, затоки, протоки). Забруднення Світового океану та його охорона).
3. Внутрішні води, їх види та поширення. (Роль підземних вод у природі: живлення річок, рельєфоутворення, заболочення, перенесення речовин).
4. Використання підземних вод людиною, охорона їх від забруднення. Ріки, озера, болота. Значення гідросфери, охорона її вод від забруднення. Внутрішні води свого краю).
5. Ґрунт його значення для рослин і тварин. Хімічний склад ґрунту. Види ґрунтів. Корисні копалини та їх значення. Види корисних копалин України: нафта, залізо, вугілля, природний газ та ін.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: гідросфера, кругообіг води, затока, Світовий океан, корисні копалини, гумус.

Завдання 1. Розробити мультимедійну презентацію «Забруднення Світового океану – екологічна катастрофа 21 століття».

Завдання 2. Створити проєкт «Використання альтернативних видів енергії в Україні».

Завдання 3. Розробити 3-D модель «Склад ґрунту», «Кругообіг води в природі».

Тестовий контроль:

- 1. За скільки років виростає 1-2 см ґрунту?**
а) близько 500 років; б) близько 1000 років;
в) 100 років; г) 50 років.
- 2. Чого найбільше у повітрі?**
а) азот; б) кисень; в) вуглець; г) вуглекислий газ.
- 3. Органічна складова ґрунту – це....**
а) гумус; б) пісок; в) вода; г) мінерали.
- 4. Як називається ґрунт, в якому багато перегною?**
а) піщаний; б) глинистий;
в) чорнозем; д) мінеральний.
- 5. Найпоширеніший мінерал на Землі ?**
а) алмаз; б) вода; в) золото; г) сірка.
- 6. Яка частина земної поверхні зайнята Світовим океаном?**
а) 71%; б) 15%; в) 96%; г) 50%.
- 7. Місце, де річка впадає в океан, море, озеро та іншу річку має назву:**
а) русло; б) витік; в) гирло; г) заплава.
- 8. Основні шляхи забруднення річок та озер:**
а) промислові стічні води; б) птахи та риби;
в) каналізаційні стоки; г) пестициди та гербициди.
- 9. Найдовша річка України:**
а) Дністер; б) Дніпро; в) Дунай; г) Прип'ять.
- 10. У якій частині України зосереджені основні поклади торфу?**
а) південній; б) північній; в) центральній; г) східній.

Питання для самоперевірки:

1. Що таке гумус?
2. Назвіть основні частини річки.
3. За якою схемою здійснюється великий кругообіг води в природі?
4. У яких одиницях вимірюють солоність океанічної води?
5. Які корисні копалини поширені на території Полісся?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема: Рослинний світ України та Житомирського Полісся

Мета: засвоєння особливостей будови та різноманіття рослинних організмів; усвідомлення залежностей різноманіття рослинних організмів від природних умов; формування навичок розпізнавання та систематизації рослин; догляду за рослинами куточка живої природи, городу ЗДО

Професійна спрямованість: Знання даного розділу дозволить ефективно організувати освітній процес в ЗДО з ознайомлення дітей із рослинним світом України, формувати бережне ставлення до рослин; оформлення куточка живої природи та екологічної стежки ЗДО.

ПЛАН:

1. Різноманітність і багатство рослинного світу України.
2. Роль рослин в природі і житті людини.
3. Характерні особливості рослинного угруповання відповідно до природної зони.
4. Будова рослини та поняття про вегетативні (корінь, стебло, пагін, видозміни пагонів, листки) та репродуктивні органи рослин (квітка, суцвіття).

5. Способи запилення. Класифікація насіння. Класифікація плодів. Вплив факторів середовища на цвітіння та поширення плодів і насіння.
6. Способи розмноження рослин (вегетативне, безстатеве, статеве).
7. Види рослин занесені до Червоної книги України. Охорона рослин.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання та завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: квітка, стебло, корінь, видозміни пагона, насіння, однорічні рослини, багаторічні рослини, вітрозапилення.

Завдання 1. Знайти цікаву інформацію про рослини парків і скверів, пустирів і придорожні рослини, бур'яни. Інформація може стосуватися особливостей пристосування, лікарських властивостей, як потрапила на Україну тощо. Знайти цікаву інформацію про придорожні рослини.

Завдання 2. Підготувати презентацію на одну із тем: «Рідкісні рослини Полісся», «Рідкісні і зникаючі рослини Лісостепу», «Рослин Степу, які занесені до Червоної книги України», «Рідкісні рослини Сумщини», «Рідкісні рослини Карпат», «Рідкісні рослини Кримських гір».

Завдання для проведення у аудиторії: підготувати і провести з студентами на занятті Біологічний Квест-гру «Різноманітність рослин».

Завдання для проведення у аудиторії: підготувати і провести з студентами на занятті Біологічний тренінг «Людина друг природі».

Тестовий контроль:

1. Види рослин і тварин, які залишилися від давніх геологічних епох називаються:

а) релікти; б) ендеміки; в) рослинні угруповання; г) епіфіти;

2. Найдавнішим видом дерев, що все ще ростуть на Землі, в Україні є:

а) ялина сіня; б) модрина європейська; в) рододендрон жовтий; г) гінкго дволопате.

3. Скільки видів рослин налічується в Україні?

а) 5 тис. видів; б) 10 тис. видів; в) 20 тис. видів; г) 30 тис. видів.

4. Коли сформувався сучасний рослинний світ України?

а) у кінці антропогену; б) на початку неогену;

в) в середині тріасового періоду; г) на початку четвертинного періоду.

5. Де в Україні залишилися невеликі площі майже незмінених людиною земель з природною рослинністю?

а) у горах; б) у лісосмугах; в) в ярах, балках; г) у заболочених ділянках;

д) у заповідниках; е) усі відповіді правильні.

6. Головними функціями листка є:

а) фотосинтез; б) мінеральне живлення; в) опора; г) випаровування води.

7. Місце відриву насінини від ніжки зачатку насінини:

а) корінець; б) рубчик; в) підсім'ядольне коліно; г) шкірка.

8. Одну сім'ядолю має насінина:

а) гороху; б) квасолі; в) соняшника; г) пшениці.

9. Укажіть способи вегетативного розмноження:

а) щеплення; б) вусами; в) бульбами; г) насінням.

10. Які рослини, занесені до «Червоної книги України», характерні для Українських Карпат?

а) ковила, тюльпан; б) рододендрон, едельвейс;

в) півонія, шафран; г) вовчі ягоди, любка дволиста.

Питання для самоперевірки:

1. Яку роль відіграють рослини в природі та житті людини?

2. Яка будова рослини?
3. Які існують способи запилення рослин?
4. Які існують способи розмноження рослин?
5. Які види рослин занесені до Червоної книги України?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема: Тваринний світ України та Житомирського Полісся

Мета: засвоєння особливостей будови та різноманіття тваринного світу; формування навичок догляду за тваринами куточка живої природи, розпізнавання тварин за зовнішнім виглядом, голосом та поведінкою.

Професійна спрямованість: знання даного розділу дозволить ефективно організовувати освітній процес в ЗДО з ознайомлення дітей із тваринним світом України, формувати бережне ставлення до тварин; формування навичок догляду за тваринами у куточку живої природи.

ПЛАН:

1. Найбільш типові представники різних типів, класів, рядів поширені в Україні.
2. Пристосування тварин до умов існування.
3. Ознаки пристосування різних видів тварин до середовища існування.
4. Будова тіла тварин: черви, комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи, ссавці.
5. Види тварин занесені до Червоної книги України. Охорона тварин.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: фауна, ссавці, земноводні, сплячка, свійські тварини, дикі тварини.

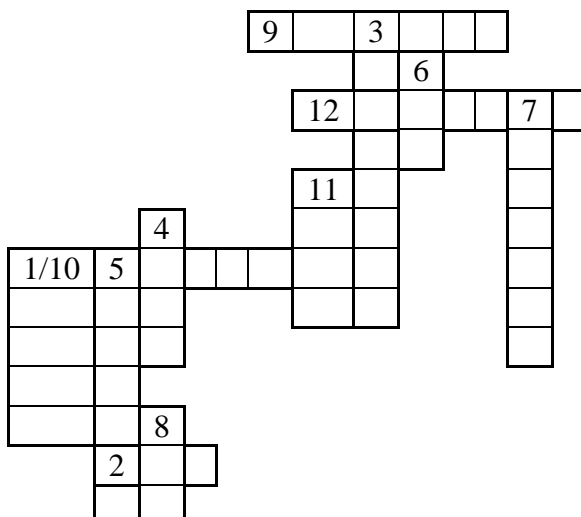
Завдання 1. Знайти цікаву інформацію про особливості будови чи життєдіяльності представників одного із типів: Кишковопорожнинні, Кільчасті черви, Рак річковий. Скласти і оформити у вигляді альбому: 1) казку і ребуси або кросворди і загадки про представників риб, земноводних, плазунів, птахів і ссавців для дітей.

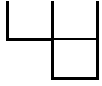
Завдання 2. Скласти і оформити казку і загадки про представників риб, земноводних, плазунів, птахів і ссавців для дітей.

Завдання. Гра «Ромашка», що говорять у народі про природу. Підібрати по 10 прислів'я, приказки, прикмети про природу та її явища.

Завдання. Прочитавши загадки та розв'яжіть кросворд.

По вертикалі:





1. Всі його люблять, всі його чекають, а хто на нього подивиться — кожен скривиться.
3. Що росте догори коренем?

4. Живе — лежить, помре — побіжить.
5. Вдень вікно розбивається, а вночі само вставляється.
6. Мене просять і чекають, а як покажусь — утікають.
7. Червоне коромисло через річку повисло.
8. Є на світі кінь — всьому світу не вдержати.
11. Є шапка, але немає голови; є нога, але без черевика.

По горизонталі:

2. Чорна корова весь світ поборолла.
9. Сидить баба серед літа, в сто сорочок одіта.
10. Сімсот соколят на одній подушці сплять.
12. Зубів не має, а кусається.

Завдання для проведення в аудиторії: підготувати і провести квес-гру «День у лісі»

Завдання для проведення в аудиторії: підготувати і провести тренінг «День у лісі»

Тестовий контроль:

1. Скільки видів тварин налічується в Україні?

- а) 45 тис. видів; б) 38 тис. видів; в) 22 тис. видів; г) 10 тис. видів.

2. Найбільшою твариною в Україні є:

- а) зубр; б) бурий ведмідь; в) олень благородний; г) косуля.

3. Розведення завезених з інших регіонів видів тварин на територіях, де раніше вони не водилися:

- а) реакліматизація; б) популяція; в) акліматизація; г) регенерація.

4. У лісах Полісся водяться:

- а) білка, борсук; б) олень благородний, рись;
в) дрохва, сіра куріпка; г) муфлон.

5. Укажіть лісову тварину, яка занесена до Червоної книги України:

- а) вовк звичайний; б) лисиця звичайна;
в) борсук звичайний; г) ведмідь бурий.

6. Найважчий літаючий птах світу, що живе в українських степах, називається:

- а) орлан; б) беркут; в) дрохва; г) орел.

7. Наявність пір'яного покриву робить тіло птахів:

- а) обтічним; б) еластичним; в) легким; г) гарним.

8. Які залози є в ссавців?

- а) потові, молочні, пахучі, сальні; б) потові, жирові, пахучі;
в) пахучі, молочні, еластичні; г) сальні, жирові, еластичні.

9. Шкіра у рептилій:

- а) суха; б) слизька; в) завжди мокра; г) відсутня.

10. Покриви тіла у вигляді шкірно-м'язового мішка мають тварини:

- а) молюски; б) кільчасті черви; в) членистоногі; г) губки.

Питання для самоперевірки:

1. Як пристосовуються тварини до умов існування? Наведіть приклади.
2. Яка будова тіла комах?
3. Чим відрізняється будова тіла ссавців від птахів?
4. Яка будова тіла у риб?
5. Назвіть види тварин занесені до Червоної книги України?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7-8

Тема: Предмет, завдання, зміст ознайомлення дошкільників з природним довкіллям

Мета: сформувані уявлення про основні етапи розвитку методики ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям, ідеї педагогів минулого щодо пізнання дитиною природного довкілля; здатність до критичного аналізу педагогічної спадщини педагогів і методистів, виокремлення в ній актуальних для сьогодення положень, прогнозування можливостей їх використання в освітньому процесі сучасного ЗДО.

Професійна спрямованість: знання зазначеної теми дозволить аналізувати та ефективно впроваджувати провідні ідеї педагогів щодо ознайомлення дошкільників із природним довкіллям у освітній процес ЗДО.

ПЛАН:

1. Зміст, предмет, об'єкт та завдання навчальної дисципліни.
2. Зв'язок методики ознайомлення дітей з природним довкіллям із біологічними та психолого-педагогічними науками.
3. Принципи відбору навчального матеріалу ознайомлення дітей із природним довкіллям.
4. Погляди зарубіжних педагогів на використання природи у вихованні дітей дошкільного віку:
 - Ідеї Я.А. Коменського про необхідність ознайомлення дітей із природою з раннього віку.
 - Ідеї природо відповідності виховання дітей у спадщині Ж.-Ж. Руссо.
 - Погляди Й. Пестилоцці про визначне значення сприйняття дітьми природи.
 - Використання природи як джерела розумового і морального виховання в педагогічній теорії Ф. Ф. Фребеля.
 - Природа як фактор виховання в педагогічній системі М. Монтесорі.
5. Історична ретроспектива поглядів російських педагогів на значення природи в розвитку дітей:
 - Питання про роль природи у вихованні дітей в працях В. Ф. Одоєвського.
 - Значення природи в початковому навчанні дітей у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського.
 - Л. Я. Герд про значення природничих наук у системі освіти дітей.
 - Погляди Є. М. Водовозової на роль природи у вихованні дітей дошкільного віку.
 - Природа як середовище розвитку і виховання дитини-дошкільника в теорії Є. І. Тихєєвої.
 - Практика роботи з ознайомлення дітей з природним довкіллям в дореволюційних дитячих садках по методу Л. К. Шлегер.
6. Природа як фактор розвитку особистості дошкільника в творчій спадщині українських педагогів.
 - Формування дитини засобами природи в педагогічній концепції С.Ф. Русової.
 - Місце природи у вихованні дитини в педагогічних ідеях В.О. Сухомлинського.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: методика ознайомлення дошкільників з природою, науковий принцип, краєзнавчий принцип, сезонний принцип, перспективні плани, календарні плани, блочно-тематичні плани, режимний момент, сфера життєдіяльності, індивідуалізація навчання, пізнавальний розвиток, мовленнєвий розвиток, творчий підхід, індивідуалізація навчання.

Завдання 1. Скласти 10 тестових завдань з теми «Теоретико-методологічні основи методики ознайомлення дошкільників з природою. Планування та облік роботи з ознайомлення дітей з природою».

Завдання 2. Заповнити таблицю «Становлення та розвиток методики ознайомлення дошкільників з природою» за схемою:

Історичний період	Педагог	Основні педагогічні ідеї щодо використання природи як засобу навчання, виховання і розвитку дітей	Методи і форми ознайомлення дітей з природним довкіллям	Основні педагогічні праці	Зв'язок із сучасністю

Завдання 3. Ознайомитися з державними, чинними, варіативними, спеціалізованими програмами, загальними вимогами до програм, вимогами щодо поєднання програм, вибором програм для дошкільного закладу освіти, створенням умов для реалізації програми.

Завдання 4. Проаналізувати та оформити у формі таблиці програми навчання та виховання дітей у дошкільному закладі: «Малютко», «Дитина», «Крок за кроком», «Радуга», «Ладушки», «Українське дошкілля», «Впевнений старт».

Аналіз програм навчання та виховання дітей у дошкільному закладі

<i>Назва програми</i>	
<i>Мета програми</i>	
<i>Завдання програми</i>	
<i>Вікова група</i>	
<i>Особливості структури програми</i>	
<i>Зміст знань щодо «неживої природи», рослинного і тваринного світу</i>	
<i>Структура (розподіл матеріалу за сезонами: поквартально чи інший)</i>	

Завдання 5. Представте (мультимедійна презентація) одну із парціальних (спеціалізованих, локальних) програм екологічної освіти дошкільників.

– Системний підхід до аналізу природного довкілля за програмою екологічної освіти дітей дошкільного віку Н. В. Лисенко (Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти : дошкільник-педагог : навчально-методичний посібник для ВНЗ / Н. В. Лисенко. – К. : Слово, 2009. – С. 108-181).

– Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з природним довкіллям за програмою А. М. Богуш “Моє довкілля” (Богуш А. Моє довкілля : програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. – К. : Шкільний світ, 2006. – 112 с.).

– Формування екологічної культури дошкільників за програмою “Екологічна скринька” (Лупійко Л. Екологічна культура та народні природознавчі традиції: орієнтовний зміст програми “Екологічна скринька” / Л. Лупійко // Палітра педагога. – 2004. – № 1. – С. 9-13).

– Пізнання дітьми природного довкілля у пошуково-дослідницькій діяльності за програмою “Маленькі дослідники” (авт. Т. Шумер, І. Сергеева) (Шумер Т. Маленькі дослідники: програма пізнавального розвитку дошкільників у пошуково-дослідницькій діяльності / Т. Шумер, І. Сергеева // Палітра педагога. – 2008. – № 2-6).

– Екологічне виховання дошкільників за програмою С. Николаєвої “Юний еколог” (Николаєва С. Н. Юний еколог: программа экологического воспитания дошкольников / С. Н. Николаева. – М.: Мозаика-Синтез, 2004. – 128 с.).

Завдання 6. Ознайомитися з авторськими програмами (мультимедійна презентація- одна за вибором):

- Ашиков В. Семицветик - программа культурно-экологического образования дошкольников. //Дошкольное воспитание.- 1998.
- Блудова Л.А. Создание условий природного развития детей в системе дошкольного воспитания. – К., 1992.
- Васякина Ж.Л. Паутинка: Программа экологического воспитания и образования дошкольников.-М., 1996.
- Вересов Н. Мы – земляне. // Дошкольное воспитание. – 1994. - № 12. – 1995. - № 1.
- Горопаха Н.М. Виховання екологічної культури дітей. - Рівне 2001.
- «Крымский венок»: региональная программа и методические рекомендации по межкультурному образованию детей дошкольного возраста/ Сост Мухоморина Л.Г.- Симферополь, 2004.
- Лисенко Н.В. Екологічне виховання дошкільників.- К., 1993
- «Мы». Программа экологического образования детей / Н.Н. Кондратьева и др.- 2-е изд.- Спб. «Детство- Пресс», 2006.- 240с.
- Николаева С.Н. Юний еколог. // Дошкольное воспитание. – 1996. - № 7.
- Новицкая М., Соловьева Е. Наследие. // Дошкольное воспитание. – 1997. – № 10, 11.
- Плохий З.П. Виховання екологічної культури дошкільників.- К., 2002.
- Рыжова Н. Наш дом- природа //Дошкольное воспитание.-1998.- №7.- С.26-33.

Тестовий контроль:

1. Предметом вивчення методики ознайомлення дітей з природою є:

- а) процес ознайомлення дітей з природою
- б) виховання та розвиток дитини в процесі ознайомлення з природою
- в) методи ознайомлення дітей з природою
- г) ваш варіант відповіді

2. З якими науками взаємодіє методика знайомства з природним довкіллям

- а) філософія, педагогіка, логіка, математика, психологія;
- б) українська мова, логіка, психологія;
- в) фізіологія, біологія, психологія, філософія;
- г) дошкільна педагогіка , логоритміка;

3.Вкажіть головну ціль екологічного виховання дошкільників:

- а) науковий світогляд;
- б) дбайливе ставлення до природи;
- в) екологічне мислення і світорозуміння;
- г) теоретична обізнаність;

д) теоретичне підґрунтя інтелектуального розвитку дитини.

4. Зазначте, що належить до завдання екологічного виховання дошкільників:

- а) формування у дітей системи реалістичних уявлень про природу і на цій основі перших елементів матеріалістичного світорозуміння;
- б) розвиток пізнавальних інтересів та спостережливості;
- в) формування естетичних вражень у дітей;
- г) розуміння багатосторонньої цінності природи, як джерела матеріальних і духовних сил суспільства;
- д) зміцнення здоров'я дітей та лікування засобами природи.

5. Вихователь є носієм екологічної культури, отже, він ... :

- а) розуміє екологічну ситуацію планети;
- б) володіє методикою роботи з дітьми в системі екологічної освіти;
- в) готовий до практичної роботи щодо зміни ситуації;
- г) усвідомлює свою громадянську відповідальність за екологічну ситуацію, що склалася;
- д) усі відповіді є правильними і мають розглядатися в сукупності.

6. Хто написав «Золоте правило дидактики» про формування екологічного виховання дошкільника?

- а) Я.А.Коменський;
- б) А.С.Макаренко;
- в) В.І.Вернадський;
- г) М.М.Амосов;
- д) Гіппократ.

7. Яка діяльність не забезпечує екологічне виховання в ЗДО?

- а) вилов комах, жуків, птахів для покращення обізнаності дошкільників з їх морфологічною будовою;
- б) виготовлення аплікацій з природного матеріалу;
- в) дітьми із допомогою вихователів іграшок із підручних матеріалів;
- г) виготовлення годівничок для птахів;
- д) створення дітьми малюнків рослин.

8. Яка мета дошкільної освіти в галузі «Природа»?

- а) всі відповіді вірні;
- б) сформувати уявлення дитини про навколишній світ;
- в) ознайомити дошкільника з живою природою;
- г) розширити свідомість дошкільника про живу і неживу природу;
- д) створення сприятливих умов у становленні дошкільника, компетентності в цій сфері життєдіяльності, формування зачатків екологічної культури.

9. У якій формі діяльності дитина дошкільного віку найкраще сприймає матеріал?

- а) форма спостереження; б) всі відповіді вірні; в) розповідь;
- г) форма гри; д) виховна година.

10. Основні засади «Концепції Екологічної Освіти України»:

- а) формування екологічних цінностей дитини;
- б) формування бережливого ставлення до тварин і рослин;
- в) формування знань про навколишній світ;
- г) формування основ екологічної культури, моральної та ціннісної орієнтації особистості дитини;
- д) позитивне ставлення до природи.

Питання для самоперевірки:

1. З якими науками має зв'язок методика ознайомлення дітей з природним довкіллям?
2. В чому полягають ідеї Я.А. Коменського про необхідність ознайомлення дітей із природою з раннього віку?
3. Хто з педагогів розглядав вплив природи на розвиток особистості дитини?

4. Назвіть українських педагогів, які розглядали природу, як фактор розвитку особистості дошкільника.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9-11

Тема: Природничо-екологічне розвивальне середовище (куточок природи, город, екологічна стежка) закладу дошкільної освіти

Мета: ознайомитися з особливостями природничо-екологічного розвивального середовища в ЗДО та його значенням в ознайомленні дітей дошкільного віку з природним довкіллям. Навчитися моделювати процес облаштування куточка живої природи, ділянки ЗДО, екологічної стежки, городу, прогнозувати можливості їх використання в ознайомленні дітей з природним довкіллям.

Професійна спрямованість: матеріал теми дозволить розширити обізнаність здобувачів вищої освіти про значення, компоненти природничо-екологічного розвивального середовища, засоби ознайомлення дітей з природним довкіллям та допоможе оволодіти методикою організації діяльності дітей у групах різного віку.

ПЛАН:

1. Природничо-екологічне розвивальне середовище в ЗДО та методика організації навчально-пізнавальної і трудової діяльності дошкільників.
2. Традиційні складові еколого-розвивального середовища: куточок живої природи, город, квітник, екологічна стежка, город на вікні, екологічний театр.
3. Інноваційні складові еколого-розвивального середовища: дослідницька ділянка, альпійська гірка та штучне озеро, природнича лабораторія, зимовий сад, екологічні стенди та екологічні заборони.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: природничо-екологічне розвивальне середовище, засоби навчання, куточок живої природи, екологічна стежка, моделі, муляжі, діючі моделі, іконічні моделі, календар природи, гномон, флюгер, гігрометр.

Завдання 1. Встановити відповідність між назвами можливих мешканців кутка природи та необхідним для їх утримання житлом, з'єднавши лініями відповідні слова.

Папуга
Водяна черепаха
Гуппі
Ящірка прудка
Піщанка
Їжак
Канарка
Степова черепаха
Морська свинка
Мечоносець
Хом'ячок
Кролик
Цвіркун
Жаба деревна
Золота рибка
Жаба квакша

Акваріум
Терарій
Інсектарій
Клітка скляна
Клітка дерев'яна або металева

Білка		Вольєр на вулиці
Метелик павичеве око		

Завдання 2. Встановити послідовність роботи з обладнанням акваріума, вказавши у другій колонці відповідні номери.

Етапи обладнання акваріума	№ п/п
Підібрати акваріум відповідного розміру та форми	
Заселити акваріум рибами	
Прожарити ґрунт у духовій шафі чи продезинфікувати іншим способом	
Заповнити акваріум водою	
Відстояти воду протягом кількох днів у емальованому посуді	
Посадити водорості	
Населити акваріум молюсками	
Вимити акваріум	
Налити у акваріум води для перевірки цілісності швів	
Встановити акваріум на обране місце	
Вкласти у акваріум ґрунт	
Відстояти воду в акваріумі протягом 2-3 днів	

Завдання 3. Визначити, що з перерахованого нижче входить до обладнання житла для зазначених у таблиці тварин (вписати номери елементів обладнання у відповідні колонки).

Терарій для ящірки	Клітка для папуги	Вольєр для морської свинки	Терарій для жаби

- | | | | |
|-------------------------|---|---------------------------------|--|
| 1. Годівниця з насінням | 12. якийсь твердий предмет, який можна гризти | 20. дерн | |
| 2. солома | | 21. гірки каменів | |
| 3. напувалка | 13. тирса | 22. пеньки та корчі | |
| 4. мисочка з піском | 14. іграшки | 23. водойма (ємність з водою) | |
| 5. пісок | 15. колесо без спиць для фізичних вправ | 24. рослини | |
| 6. шматочки кори | 16. джерело світла (потужна лампа чи рефлектор) | 25. остов каракатиці | |
| 7. торф | 17. каміння | 26. черепки квіткових горщиків; | |
| 8. драбинки | 18. мох | 27. полички і похилі площини | |
| 9. дерев'яний будиночок | 19. мінеральний підкорм | 28. гілка плодового дерева | |
| 10. мисочка для корму | | | |
| 11. пляшечка з водою | | | |

Завдання 4. Визначити, яких тварин годують перерахованим нижче кормом, і вказати назви кормів у відповідних колонках.

Папуги	Морські свинки	Хом'ячки	Акваріумні рибки	Кролі

--	--	--	--	--

- | | | |
|-------------------------|------------------------|---------------------|
| 1. Мотиль | 11. капуста | булка |
| 2. ячмінь | 12. сухі дафнії | 21. яєчна шкаралупа |
| 3. кульбаба | 13. свіже сіно | 22. коретра |
| 4. шпинат | 14. крейда | 23. просо |
| 5. пшениця | 15. кукурудза | 24. відварені яйця |
| 6. овес | 16. запарене пшоно | 25. буряк |
| 7. конюшина | 17. яблука | 26. салат |
| 8. горіхи | 18. канаркове насіння | 27. трубочник |
| 9. морква | 19. родзинки | 28. подорожник |
| 10. соняшникове насіння | 20. розмочена у молоці | |

Завдання 5. Заповнити наведені нижче таблиці.

Умови утримання кімнатних рослин

Умови	Місця, що відповідають вказаним умовам	Рослини, що підходять
Тінь		
Напівтінь		
Світло, але без сонячних променів		
Пряме сонце зрідка		
Добре освітлене місце		
Прохолодне місце взимку		
Сухе повітря в кімнаті		

Розташування кімнатних рослин

Встановити відповідність між частинами цієї таблиці, вписавши відповідні букви на пропущені місця у лівій частині таблиці.

Підвішування до стелі _____	А. Невисокі куцисті рослини.
Розташування на підвіконні _____	Б. Рослини з довгими стеблами, що дугоподібно звисають в усі боки від горщика.
Розташування на підлозі _____	В. Рослини, у яких краса листя підкреслюється, якщо крізь нього просвічується сонячне світло.
Розташування на спеціальних підставках _____	Г. Ліаноподібні рослини.
Підвішування на стіні _____	Д. Великі за розміром рослини, схожі на деревце чи куц.
	Е. Кактуси та інші сукуленти.
	Є. Рослини з великим листям (типу монстери, драцени) та пальмоподібні.
	Ж. Рослини з довгими стеблами, що дугоподібно звисають на один бік.
	З. Світлолюбні рослини.
	І. Тінелюбні рослини.

Дотримання режиму поливання

Потреби рослин	Правило поливання	Рослини, що підходять
Не потребують поливання взимку		
Помірне поливання		
Постійно вологий ґрунт		
Перезволожений ґрунт		

Дотримання температурного режиму

Температура повітря	Рослини, що підходять
28° С	
23° С	
16° С	
13° С – 10° С	
8° С – 5° С	

Завдання 6. Визначити, до якої з груп належать перераховані рослини та вказати назви у відповідних колонках таблиці наведеної нижче

- | | | |
|-------------------------|----------------------------|-----------------------|
| 1. Аспідистра, | 13. зигокактус, | 25. колеус, |
| 2. драцена, | 14. монстера, | 26. пеларгонія, |
| 3. папороть, | 15. фуксія, | 27. клівія, |
| 4. плющ звичайний, | 16. хлорофітум, | 28. каменеломка, |
| 5. сансев'єра, | 17. цикламен. | 29. сеткрезія, |
| 6. фікус, | 18. пуансетія, | 30. пальми, |
| 7. азалія, | 19. сенполія, | 31. амазонська лілія, |
| 8. аспарагус, | 20. бегонія завждиквітуча, | 32. амариліс, |
| 9. королівська бегонія, | 21. традесканція, | 33. циперус, |
| 10. виноград, | 22. гібікус, | 34. кринум. |
| 11. абутилон, | 23. гіпеаструм, | |
| 12. дифенбахія, | 24. кактуси, | |

Декоративно-листяні	красивоквітучі	ампельні	цибулинні	сукуленти

Завдання 7. Розв'язати екологічні задачі:

1.1. У двох районах міста вивчалась захворюваність дітей. Якщо в першому районі дитячі установи знаходяться поблизу промислових підприємств, то у другому вони віддалені від господарських об'єктів, транспортних магістралей. У першому районі загальна захворюваність і захворюваність органів дихання виявилася вищою у 1,5 рази, нервової системи – у 2-2,5 рази, ніж у другому районі.

Поясніть факти та запропонуйте шляхи охорони здоров'я дітей.

1.2. Встановлено, що густі крони липи, в'язу, глоду, ялини поглинають до 25% звукової енергії, а решту (75%) розсіюють. Як свідчать дослідження медиків, підвищення рівню шумів сприяє розвитку нервово-психічних захворювань та гіпертонії.

Співставте наведені факти і подумайте, який практичний висновок можна зробити.

Завдання 8. Заповнити таблицю «Город на ділянці закладу дошкільної освіти»

Вікова група	Розміри грядок	Рослини, які можуть вирощувати діти
Друга молодша група		
Середня група		
Старша група		

Завдання 9. Робота в групах. Уявимо таку ситуацію: у вашу групу принесли новенький акваріум, ваші дії далі... Даю для виконання завдання 1 хв.

Обговорення ідей і на дошці формулюємо правила влаштування акваріуму.

Даємо слово експерту.

- Який інвентар необхідний для догляду за акваріумом?
- Які рослини ми можемо розмістити в акваріумі і за яких умов?
- Мешканці акваріуму, догляд за ними.

Висловлюється експерт.

Складання асоціативної схеми до теми акваріум.

Завдання 10. Розгляд педагогічних ситуацій:

1) В ЗДО купили великий акваріум досить довго сперечались, де його поставити і нарешті вибрали місце на вікні навпроти дверей, помили його 1-2 дні він висихав і перевіряли чи він не протікає, потім взяли за встановлення засобів для фільтрації та очищення води, закупили рослини для акваріуму, їх вимили та трішки просушили, привезли річковий пісок, який теж пройшов обробку. Потім почали заселення.

- Де і які помилки допустили працівники ЗДО?

2) Закуповуючи необхідний інвентар для акваріуму вирішили не брати Набор сачків, магнітний очисник (скребок для водоростей), сифон з трубкою, кормушки для живого і сухого корму.

Чи можна обійтись при догляді за мешканцями акваріуму без цих приладів?

Експерт визначає чи правильні відповіді дали студенти, доповнює.

Завдання 11. Розробити та провести гру-подорож у: куточку живої природи з рослинами або тваринами, городі, екологічній стежці, квітнику (одну на вибір).

Тестовий контроль:

1. Екологічний підхід до утримання тварин і рослин у куточку природи полягає у ...:

- а) можливості вільного утримання дрібних гризунів у групі;
- б) утриманні тварин тільки у великих вольєрах на ділянці ЗДО;
- в) розміщенні об'єктів куточку природи тільки в коридорі;
- г) створенні умов, які відповідають потребам і пристосованості живих організмів до них;
- д) розміщенні рослин куточку природи тільки в одному місці групової кімнати.

2. До тимчасових мешканців куточка природи слід віднести:

- а) місцевих тварин; б) папуг; в) морських свинок;
- г) екзотичних тварин; д) акваріумних риб.

3. Які з декоративних акваріумних рибок можна утримувати у живому куточку ЗДО:

- а) скалярії; б) мечоносці; в) всі відповіді вірні;
- г) барбуси; д) гупі.

4. Який вид роботи не можуть виконувати діти дошкільного віку:

- а) прополювати грядки дошкільної ділянки;
- б) спусувати ґрунт на клумбах;
- в) робити борозенки для посіву насіння;
- г) засипати ямки з насінням;
- д) перекопувати клумби з багаторічними рослинами.

5. Які дії не можуть виконувати діти у процесі догляду за тваринами у куточку

природи:

- а) лікувати тварин; б) годувати тварин; в) встановлювати акваріуми, тераріуми;
г) чистити клітки; д) конструювати годівниці, напувальниці.

6. Установі відповідність між видами робіт на дошкільній ділянці і віком дітей (з'єднайте їх стрілочками):

1). Молодша група	а) Обприскування рослин хімікатами
2). Середня група	б) Посів огірків, буряків
3). Старша група	в) Висаджування розсади у відкритий ґрунт
4). Підготовча до школи група	г) Посів бобів, квасолі, гороху
	д) Перекопування ґрунту розбивка на грядки

7. Правила поведження на екологічній стежині включають:

- а) залучення дітей до активних самостійних спостережень; б) екскурсія має проходити у формі активного відпочинку; в) всі відповіді вірні;
г) дотримання теми екскурсії на кожній зупинці; д) бесіда з дітьми не повинна обтяжуватися науковими термінами та назвами.

8. Які з перерахованих гризунів можуть утримуватися у куточку живої природи ЗДО:

- а) морські свинки; б) білки; в) пацюки; г) білі миші; д) всі відповіді вірні.

9. Зазначте, якої вимоги можна не дотримуватися при доборі й утримувані тварин у куточку живої природи закладу дошкільної освіти:

- а) поступове поповнення куточок природи новими мешканцями; б) тварини повинні бути цікавим для спостереження; в) умови утримання повинні бути не простими;
г) розміщення тварин із урахуванням їхніх біологічних особливостей і потреб;
д) одночасне розміщення невеликої кількості тварин.

10. Які навички не формуються у дітей раннього дошкільного віку при догляді за рослинами у куточку живої природи:

- а) висаджування насіння; б) пересаджування рослин; в) всі відповіді вірні;
г) полив та оприскування рослин; д) висаджування цибулин.

Питання для самоперевірки:

1. Які зміни варто вносити у куточок живої природи?
2. Які основні вимоги до відбору рослин для куточка природи старшої групи?
3. Що може входити до зимового саду в групі ЗДО?
4. Назвіть складові екологічної стежки.
5. Як правильно облаштувати метеомайданчик у ЗДО?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №12

Тема: Засоби фіксації знань про природне довкілля

Мета: ознайомитися з особливостями ведення календарів природи та погоди, проведення повсякденних спостережень; набути навичок створення та ознайомлення дітей з календарем природи та погоди

Професійна спрямованість: знання з теми дозволять вихователям ЗДО правильно фіксувати знання дітей про погоду, допомогти вести календар погоди та проводити спостереження, а також майбутні вихователі зможуть організовувати свята та розваги на природничому матеріалі.

ПЛАН:

1. Засоби ознайомлення та фіксації знань дітей.
2. Ведення календарів природи та погоди.
3. Складання гербаріїв, колекцій, букетів.
4. Повсякденні спостереження, праця та пошукова діяльність дітей в куточку природи.

5. Свята та розваги на природничому матеріалі.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: календар погоди, гербарій, колекція, свята.

Завдання 1. Розробити і продемонструвати методику ознайомлення дітей з особливостями ведення календаря природи та погоди (одну на вибір).

Завдання 2. Розробити інтерактивну книжку-казку екологічного змісту «У світі тварин» або «У світі рослин» (на вибір одну).

Тестовий контроль:

1. У старшому дошкільному віці при ознайомленні з природою не доцільно використовувати:

а) мовні логічні завдання; б) ігри з природними матеріалами; в) порівняльні спостереження; г) екологічний тренінг; д) метод моделювання.

2. Колекції – це:

а) Зібрання однорідних об'єктів, які мають спільні ознаки;
б) Засушені рослини або їх частини, змонтовані на цупкому папері;
в) Об'ємні зображення у зменшеному або збільшеному вигляді;
г) Зібрання однорідних об'єктів, які не мають спільних ознак;
д) Природні об'єкти, законсервовані у спирті.

3. Зазначте у якій віковій групі дітей дошкільного віку проводяться дидактичні ігри «Відгадай, яка квітка», «Відгадай на смак», «Чия хатка»:

а) молодша група; б) старша група; в) середня група;
г) будь-яка за вибором вихователя; д) група раннього розвитку.

4. Діагностику екологічного виховання дітей доцільно проводити ... :

а) два рази на тиждень; б) два рази на рік; в) усі відповіді правильні;
г) два рази на місяць; д) у молодшій групі і в період завершення навчання – у старшій групі.

5. До засобів фіксації знань дітей про природу в закладі дошкільної освіти не відносяться:

а) вироби з природних матеріалів;
б) складання колекцій з природних матеріалів;
в) прогулянки у природі;
г) складання гербаріїв;
д) календарі природи і погоди.

6. Гербарій - це ... :

а) Стінні картини і таблиці;
б) Системне зображення предметів, об'єднаних спільною темою;
в) Зібрані засушені рослини;
г) Який має забарвлення;
д) Об'ємні зображення оригінала.

7. Який елемент догляду за кімнатними рослинами куточка природи не можна доручати дітям:

а) підливання; б) боротьба із шкідниками за допомогою отрутохімікатів;
в) посів насіння; г) підживлення; д) пересаджування.

8. Скільки хвилин триває праця у середній групі дошкільного закладу?

а) 5-7 хв.; б) 20-25 хв.; в) 25-30 хв.; г) 15-20 хв.; д) 10-15 хв.

9. Оберіть із нижчеподаного переліку ігри з природними матеріалами:

а) „Коли це буває?»; б) „Що кому потрібно?»; в) „Вершки і корінці»;
г) „Чарівна торбинка»; д) відсутня правильна відповідь.

10. Ведення календаря погоди під час ознайомлення дітей з природою відносять до:
а) методів; б) засобів фіксації знань; в) організаційних форм роботи;
г) матеріальної бази ; д) прийомів.

Питання для самоперевірки:

1. Які існують засоби ознайомлення та фіксації знань дітей?
2. Опишіть методику ведення календаря природи та погоди в старшому дошкільному віці.
3. Які рослини можуть входити до гербаріїв у ЗДО?
4. Як правильно проводити повсякденні спостереження?
5. Які особливості праці та пошукової діяльності дітей в куточку природи?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №13

Тема: Наочні методи ознайомлення дітей з природою

Мета: ознайомлення із значенням, видами, структурою спостережень за об'єктами та явищами природи в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Опанувати методику проведення спостережень за явищами та об'єктами неживої та живих природи, демонстрації, показу об'єктів природи та їх моделей.

Професійна спрямованість: знання даного розділу дозволить розширити обізнаність студентів про значення, види, структуру спостережень в ЗДО, та допоможе оволодіти методикою організації даного виду роботи у групах різного віку.

ПЛАН:

1. Характеристика методів ознайомлення дошкільників з природним довкіллям, порівняння існуючих класифікацій методів.
2. Спостереження за природним довкіллям у ЗДО, його значення, види.
3. Структура та етапи організації спостереження як методу ознайомлення дітей з природою.
4. Методичні прийоми керівництва спостереженнями у природному довкіллі дітей різного віку.
5. Використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою. Види ілюстративного матеріалу.
6. Методика використання дидактичних картин та фотоілюстрацій у роботі з дітьми різних вікових груп
7. Технічні засоби в ознайомленні дітей з природою, їх значення.
8. Методика показу дітям діафільмів та кінофільмів. Використання аудіо- та відеозасобів (програвач, магнітофон, телевізор, відео-магнітофон) в ознайомленні дітей з природою.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати визначення таких понять: спостереження, структура спостереження, методичні прийоми, керівництво спостереженням, короткочасні спостереження, довготривалі спостереження, фронтальні спостереження, групові спостереження, розпізнавальні спостереження, спостереження за зміною і перетвореннями об'єктів, репродуктивні спостереження, циклічна, просторова організація спостережень, пізнавальна діяльність.

Завдання 1. Розв'язати педагогічні задачі.

1. *Організуючи спостереження за канаркою в молодшій групі, вихователька поставила клітку з птахом на столик, навколо якого садить дітей. Знявши з клітки покривало, педагог привертає увагу дітей до тваринки, викликавши в них радісне*

здивування і вигуки: “Ой, пташечка!”. Дехто з дітей простягає руку до клітки, намагаючись через вічка доторкнутися до пташки. Вихователька втихомирює дітей і починає задавати їм запитання, передбачені планом заняття. Пташка, налякана шумом, сидить, настобурчившись, на жердині. Провівши бесіду, в ході якої вся увага дітей звернена не на пташку, а на вихователя, педагог пропонує дітям перейти в іншу частину групи і пограти в рухливу гру “Пташечки в гніздечках”. Раптом пташка в клітці починає співати, перепурхуючи з жердини на жердину. Діти припиняють гру і повертаються у бік клітки. Вихователь знову робить дітям зауваження, закликаючи їх до гри.

- Які методичні та організаційні помилки допустила вихователька?
- Як слід реагувати на поведінку дітей в подібних ситуаціях?
- Опишіть методику проведення спостережень за птахами з дітьми молодшого віку.

2. У молодшій групі заплановано провести заняття на тему “Рослини восени”, конспект якого передбачає спостереження за деревами, розглядання опалого листя каштана, берези, клена, плодів каштана та горіха, а також розповідь вихователя, гру з листочками та відгадування загадок про осінні явища в рослинному світі. Вихователі паралельних груп по-різному підходять до проведення цього заняття. Одна з виховательок вирішує вийти з дітьми на майданчик і там провести заняття, а інша організовує заняття в груповій кімнаті, включаючи до нього спостереження за деревами через вікно.

- У кого з вихователів, на вашу думку, заняття вийде цікавішим для дітей?
- Заняття у якій групі відзначатиметься більшою ефективністю? Завдяки чому?

3. На занятті по ознайомленню дітей з акваріумом як моделлю водойми вихователь ділить дітей на три невеликі підгрупи і пропонує розміститися з різних боків акваріума. Діти, які стоять біля передньої стінки акваріума, отримують завдання насипати корму в годівничку і спостерігати за поведінкою мешканців акваріума. Інші діти, які стоять з протилежного боку, повинні розглянути рослини та відшукати на їх листі невеликих молюсків, спостерігати за ними. Ще одній підгрупі, яка розміщується біля бокових стінок акваріума, дається завдання роздивитися дно акваріума та його обладнання (нагрівач води, компресор, підсвітку тощо), поміркувати над призначенням приладів. Після самостійного спостереження, в ході якого вихователь почергово підходить до кожної з підгруп, діти у колективній бесіді обговорюють побачене.

- Який тип організації дітей на занятті описано? У якій віковій групі він може бути використаний?
- Які завдання вирішує вихователь, вдаючись саме до такого способу організації спостереження?
- Які обов’язкові умови педагог має врахувати, щоб заняття пройшло ефективно?

Завдання 2. Розробити конспект та провести спостереження у старшій групі відповідно до його етапів.

(всі студенти відповідно списку діляться на 3 групи і кожен виконує лише 1 завдання)

1. Спостереження за неживою природою: «Ґрунт, земля, пісок, глина (на городі).
2. Спостереження за рослинами: «Весняні квіти – первоцвіти».
3. Спостереження за тваринами: «Птахи навесні (майданчик закладу дошкільної освіти)»

Завдання 3. Підібрати низку ілюстративного матеріалу, який сприяє вихованню бережного ставлення дітей до навколишнього природного середовища. Розробити методику спостереження за даним матеріалом.

Тестовий контроль:

1. Встановіть правильну послідовність основних структурних елементів спостереження з дітьми в природі, зайві викресліть (біля кожного необхідного структурного елемента поставте порядковий номер):

- повідомлення мети спостереження
- сюрпризний момент
- актуалізація попередніх знань дітей
- дидактична гра на закріплення нових знань
- бесіда за темою спостереження
- розгляд об'єкта чи явища природи
- збір природного матеріалу
- самостійні спостереження дітей
- підведення підсумків спостереження

2. У методиці ознайомлення дітей з природою спостереження розглядають як:

- а) важливий психічний процес
- б) вид пізнавальної навчальної діяльності
- в) метод навчання
- г) планомірне, більш або менш довготривале сприймання
- д) складну психологічну діяльність, в якій сприймання, мислення і мова об'єднуються у єдиний цілісний акт розумової роботи
- е) ваш варіант відповіді

3. Доповніть схему спостереження за явищами неживої природи:

1. Оцінка краси, своєрідності явища природи
2. Визначення доступних розумінню дітей причин явища

4. Доповніть структуру спостереження: вкажіть кількість етапів і мету кожного:

Перший етап – підготовчий. Його мета – викликати у дітей інтерес до об'єкта спостереження.

Другий етап – _____ . Його мета – _____

5. Перелік видів спостережень в природі з дітьми, вкажіть ознаку класифікації

Спостереження в природі, що проводяться з дітьми дошкільного віку, класифікуються залежно від:

- а) тривалості – епізодичні, короточасні, довготривалі
- б) способу організації - _____
- в) _____ - первинні, вторинні, заключні
- г) _____ - описові, порівняльні

6. Знайдіть рішення проблеми:

Для проведення спостереження вихователька принесла дітям середньої групи їжачка. Проте він, злякавшись, згорнувся клубочком і не хотів розгортатися. Вихователька ж мала на меті ознайомити дітей з його зовнішнім виглядом: оченятами, носиком, вухками, лапками тощо.

Що необхідно зробити, щоб мета спостереження була досягнута?

7. Доповніть схему спостереження за явищем живої природи (рослина):

1. Оцінка естетичного вигляду і особливостей будови рослини
2. Пристосування до умов життя
3. _____
4. _____

Питання для самоперевірки:

1. Загальна характеристика методів ознайомлення дошкільників з природою.
2. Що таке спостереження, їх мета та завдання у ЗДО.
3. Які види спостережень використовуються в дошкільному навчальному закладі під час ознайомлення дітей із природним довкіллям.
4. Чим відрізняються епізодичні спостереження від тривалих?
5. Як можна організовувати спостереження під час щоденних прогулянок?
6. Розкрийте структуру організації та проведення спостережень дітьми за природою.
7. Дайте характеристику організації та методики керівництва спостереженнями різного виду.
8. Умови для проведення спостережень дітьми.
9. Яке значення мають наочні ілюстративні посібники?
10. Особливості використання ілюстративного матеріалу в процесі ознайомлення дошкільників з природою: значення, види, місце, підбір і методика.
11. Які вимоги ставляться до змісту і оформлення картин, діафільмів, кінофільмів?
12. Як використовуються картини, діафільми і кінофільми в ознайомленні дітей з природою?
13. Роль і місце ТЗН при ознайомленні дітей з об'єктами та явищами природи (візуальних, аудіовізуальних, аудитивних).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №14-15

Тема: Практичні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям

Мета: оволодіти знаннями про практичні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям; структурою нескладного досвіду та вміння створювати умови для ігор з природними матеріалами.

Професійна спрямованість: знання з теми допоможуть керувати працею дітей в природі, добирати та проводити досліди, а також створювати умови для ігор з природними матеріалами та методика керівництва іграми дітей.

ПЛАН:

1. Загальна характеристика практичних методів ознайомлення дітей з природою.
2. Види праці дітей в природі та її зміст в різних вікових групах.
3. Форми організації праці дітей: доручення, чергування, колективна праця.
4. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей в природі.
5. Значення, види та зміст дослідів у практиці ЗДО.
6. Структура нескладного дослідів та прийоми керівництва пізнавальною діяльністю дітей старшого дошкільного віку на різних етапах дослідницької.
7. Методика організації та проведення дослідів.
8. Навчально-виховне значення ігор як методу опосередкованого пізнання природи.
9. Види ігор за змістом, за дидактичною метою, за способом керівництва.
10. Створення умов для ігор з природними матеріалами та методика керівництва іграми дітей.
11. Ігрові прийоми в ознайомленні дітей з природою.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: рухливі ігри, дидактичні ігри, ігри природничого змісту, творчі ігри, ігрові прийоми, індивідуальна робота, екологічний тренінг, метод «екологічних проєктів», практичні методи, практично-пошукова діяльність, нескладні досліди, пізнавальна діяльність, моделювання, колективна та індивідуальна праця в природі, доручення, чергування, пошукова діяльність.

Завдання 1. Скласти план роботи праці дітей (на місяць) з урахуванням їх форм у куточку живої природи, земельній ділянці.

Завдання 2. Розробити пам'ятки «Безпека життєдіяльності праці дітей при ознайомленні з природним довкіллям (у природі, куточку живої природи, городі)», «Гігієна дітей під час праці» - формат А4, яскрава, лаконічна, інформативна.

Завдання 3. Визначте в якій віковій групі проводиться кожний із перерахованих нижче видів праці.

№	Види праці дітей	Вікова група
1	Підготовка землі до висадки насіння: перекопування, спушування	
2	Планування грядок	
3	Висівання насіння великого розміру, посадка цибулі	
4	Полив	
5	Висадка розсади	
6	Спушування землі	
7	Протирання листя кімнатних рослин	
8	Збір врожаю	
9	Прополювання рослин	
10	Обприскування рослин	
11	Підживлення добривами	
12	Чищення кліток, миття поїлок	
13	Підгрібання снігу під дерева та кущі	
14	Підгодовування птахів	
15	Прибирання з ділянки сміття, камінців, листя	
16	Заготівля корму для тварин	
17	Полив рослин	
18	Скопування землі	
19	Пікірування рослин	

Завдання 4. Розробити конспект проведення досліду у старшій групі відповідно до його структури.

(всі студенти відповідно списку діляться на 4 групи і кожен виконує лише 1 завдання)

1. Досліди з неживою природою
2. Досліди з рослинами
3. Досліди з тваринами
4. Дослідження організму людини

Завдання 5. Переглянути та проаналізувати відео введення доручень у куточку живої природи <https://www.youtube.com/watch?v=M2mk8cxw7IE>

Завдання 6. Розробити методiku введення доручень у куточку живої природи у середній групі дітей. (всі студенти відповідно списку діляться на 2 групи і кожен виконує лише 1 завдання)

1. Доручення за рослинами
2. Доручення за тваринами

Завдання 7. Переглянути та проаналізувати відео методики проведення ігор

- Гра «Що де росте»
https://www.youtube.com/watch?time_continue=17&v=VJWT52fpmiw&feature=emb_logo
- Дидактична гра на орієнтування у просторі в молодшій групі
<https://www.youtube.com/watch?v=Z8kM0nTL0vs>
- Дидактична гра **“Весна в лісі”** – в молодшій групі <http://dnz39.kazka.rv.ua/методичний-калейдоскоп/#prettyPhoto>

Завдання 8. Розробити та продемонструвати словесну та дидактичну гру

(оформити конспект гри).

Тестовий контроль:

1. Ігри, що використовуються у навчанні та вихованні дітей на заняттях ознайомлення з природою поділяють на:

- а) творчі ігри та ігри за правилами;
- б) сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні;
- в) інтелектуальні, рухливі, хороводні;
- г) дидактичні, інтелектуальні, рухливі, хороводні, сюжетно-рольові;
- д) інтелектуальні, рухливі, хороводні, сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні.

2. Що з перерахованого є дидактичною грою:

- а) ігри з млинками, стрічками, повітряними кульками(з метою визначення сили і напряду вітру);
- б) складання букетів з опалого листя;
- в) догляд за кімнатними рослинами, висівання квіткових рослин для вирощування розсади;
- г) виготовлення альбомів “Перелітні птахи”, “Зимуючі птахи”;
- д) перевірка народних прикмет та оформлення календаря природи.

3. Встановіть відповідність назви виду ігор їх змісту:

Будівельно-конструктивні	ігри з картинками: лото, доміно
Творчі	катання на санчатах
Дидактичні	ігри з піском, водою, снігом, листям
Рухливі	„Зоопарк”, „Підводна країна”

4. Встановіть відповідність видів ігор їх змісту:

Будівельно-конструктивні	катання на льодових доріжках
Творчі	„Хто де живе”
Дидактичні	будування фортеці з піску
Рухливі	„Звірина лікарня”

5. Знайдіть помилку в методиці проведення гри у молодшій групі, внесіть корективи:

- Сюрпризний момент
- Розглядання і коротка бесіда про предмети, з якими діти будуть грати
- Пояснення правил
- Закріплення правил
- Хід гри
- Оцінка поведінки дітей

6. Проранжуйте функції дидактичних ігор за частотою реалізації у сучасних іграх

- діагностична
- виховна
- систематизації знань
- надання знань
- закріплення знань
- узагальнення знань

7. Встановіть відповідність змісту ігор віковим можливостям дітей

„Чарівний мішечок”

„Хто як кричить”

„Буває - не буває”

„Назви одним словом”

„Зоологічне лото”

„Пізнай за описом”

„Де чия мама”, „Великі і маленькі”

„Дикі і домашні тварини”

„Рибалка”

СТАРША ГРУПА

МОЛОДША ГРУПА

Ковзання на ковзанах

Будування снігових скульптур

8. Знайдіть помилку в методиці проведення дидактичних ігор для дітей старшого дошкільного віку. Допишіть відсутні структурні елементи.

1. Коротка бесіда про об'єкти природи
2. Пояснення правил гри
3. Хід гри
4. Підсумок гри

9. Доповніть перелік прийомів, що використовує вихователь для збагачення змісту ігор дітей з піском:

Спостереження за іграми старших дітей, збагачення знань про способи обробки піску, включення в гру, _____

10. Нескладні досліди як метод ознайомлення дітей з природою використовуються з метою:

- а) ознайомлення дітей з факторами довкілля;
- б) як вид спостереження, що організовується у спеціальних умовах і передбачає пошукові дії дітей;
- в) спосіб взаємопов'язаної діяльності вихователя і дітей, спрямований на вивчення предметів довкілля у спеціально створених умов, шляхом зміни об'єктів або умов їх існування;
- г) організації діяльності дітей, спрямованої на вивчення предметів та явищ природи;
- д) практичне завдання в ході якого діти знайомляться з властивостями предметів природи.

Питання для самоперевірки:

1. Які існують види праці дітей в природі?
2. В чому полягає зміст колективної праці в ЗДО?
3. Які існують педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей в природі?
4. Назвіть види дослідів у практиці ЗДО.
5. У чому полягає методика організації та проведення дослідів?
6. Які Ви знаєте ігрові прийоми в ознайомленні дітей з природою?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №16-17

Тема: Словесні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям

Мета: ознайомлення з класифікацією словесних методів ознайомлення дітей із природним довкіллям, їх значенням та місцем в системі формування знань дітей про природу. Засвоїти методику проведення розповіді, бесіди, читання художньої літератури при ознайомленні дітей з природним довкіллям.

Професійна спрямованість: знання даного розділу дозволить розширити обізнаність студентів про значення, види словесних методів ознайомлення дітей із природою та допоможе оволодіти методикою організації даного виду роботи у групах різного віку.

ПЛАН:

1. Значення словесних методів у ознайомленні з природою дітей дошкільного віку.
2. Розповіді вихователя як метод ознайомлення дітей з природою.
3. Види розповідей та загальні вимоги до них.
4. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Взаємозв'язок бесід з іншими методами ознайомлення дітей з природою.
5. Види бесід та вимоги до їх проведення.
6. Дитяча художня література як засіб ознайомлення дошкільників з природою,

- формування знань та ставлення їх до природи.
7. Види та жанри художньої літератури для дітей.
 8. Використання у ознайомленні з природою різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок, тощо).
 9. Методика використання природознавчої книжки у різних вікових групах дитячого садка.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: розповідь, бесіда, жанр художньої літератури, загадка, казка, байка, словесні логічні завдання.

Завдання 1. Переглянути та проаналізувати відео для розробки методики читання / розповідання природознавчої казки

- Заняття "Стежинкою казки "Курочка Ряба"
<https://www.youtube.com/watch?v=T0IErYc9Lfs>
- Заняття з розвитку мовлення з елементами театралізації казки "Ріпка"
<https://www.youtube.com/watch?v=IFoXAGrlZOY>
- Казка про гусинь і дуба <https://www.youtube.com/watch?v=bbVGfmYGiAw>
- Овочева казка <https://www.youtube.com/watch?v=IcuPBllzzWg>
- Заняття "Стежинкою казки "Курочка Ряба"
<https://www.youtube.com/watch?v=T0IErYc9Lfs>

Завдання 2. Підготуватися до показу методики читання \ розповідання природознавчої казки для дітей дошкільного віку з використанням наочності.

Завдання 3. Переглянути та проаналізувати відео:

Інтегроване заняття з дітьми молодшого віку (природа+аплікація)
<https://www.youtube.com/watch?v=E7f-dl5vQME>

Игра-бесіда "Мы летим в космос" для дітей старшого дошкільного віку в дитячому саду <https://www.youtube.com/watch?v=hZkoMOaMmDs>

Завдання 4. Розробити конспект заключної (узагальнюючої) бесіди за об'єктами живої і неживої природи (половина групи готує бесіду за об'єктами неживої природи, друга половина – за об'єктами живої природи)

Завдання 5. Переглянути та проаналізувати відео для розробки методики ведення розповіді з дітьми про об'єкти природного довкілля.

Розповідь Ознайомленню дітей з природою "Рибка"
<https://www.youtube.com/watch?v=yHLY0UcDrx8>

Завдання 6. Зробити письмовий аналіз розповіді в переглянутому відео за зразком:

Схема аналізу заняття по темі: «Розповідь»

1. Вид розповіді
2. Відповідність теми розповіді віку дітей (група)
3. Відповідність створеного предметно-розвивального середовища у відповідності з темою розповіді.
4. Відповідність програмових завдань програмі даної вікової групи, темі.
5. Чіткість поставлених перед дітьми завдань.
6. Ефективність використання наочності, художньої природознавчої літератури.
7. Характер запитань, їх відповідність вимогам

Завдання 7. Розробити конспект сюжетної або описової розповіді на природничу тематику (половина групи готує сюжетну розповідь, половина – описову)

Завдання 8. Розробити 5 шт. словесно логічних задач на природничу тематику

Тестовий контроль:

1. Якої вимоги можна не дотримуватися при проведенні бесіди за літературно-

художніми творами про природу:

а) у ході бесіди вихователь повинен допомогти дитині згадати і використовувати у мовленні окремі образні вирази з твору;

б) бесіда повинна бути докладна, емоційна;

в) бесіда повинна бути короткою, емоційною;

г) бесіда повинна передувати повторному читанню твору;

д) бесіда повинна спрямовувати думки дитини на розуміння головного в прочитаному творі.

2. Словесні логічні завдання це:

а) різновид пояснення; б) різновид проблемного завдання; в) різновид бесіди;

г) різновид розповіді; д) різновид проблемного питання .

3. Види бесіди:

а) підготовча, пояснювальна, підсумкова, контрольна, евристична, індуктивна, дедуктивна;

б) підсумкова, контрольна, пояснення, художня;

в) відсутня правильна відповідь;

г) індуктивна, традитивна, підсумкова, художня;

д) художня, описова, дедуктивна.

4. До образотворчих наочних посібників відносять

а) гербарії; б) муляжі; в) колекції; г) глобус; д) опудала.

5. Зазначте, якої умови можна не дотримуватися при доборі репродукцій картин великих художників при ознайомленні дітей із природою:

а) яскраві за кольором; б) не багатоплановість картин;

в) прості за композицією; г) без зайвих деталей;

д) без динамічної сюжетної ситуації.

6. У яких вікових групах дітей дошкільного віку під час розглядання картин не здійснюється порівняння тварин або рослин за відмінністю і схожістю, що у свою чергу сприяє розвиткові спостережливості й мислення:

а) середня та старша групи;

б) молодша, середня та старша групи;

в) група раннього розвитку, молодша група;

г) молодша та середня групи;

д) група раннього розвитку, молодша та середня групи .

7. Які умови не потрібно враховувати при виборі художніх творів про природу для читання дітям дошкільного віку:

а) твір повинен бути цікавим;

б) відомості про природу, які зазначені у творі повинні бути правильними, реалістичними;

в) доступне розкриття дітям зв'язків і закономірностей природи;

г) фантастичність відомостей про природу, які зазначені у творі;

д) твір повинен бути емоційним.

8. Назвати невірну характеристику до картини, як засобу формування уявлення про навколишній світ у дитини:

а) дитина впізнає предмети на картині;

б) картина відображає реальні явища і предмети;

в) на картині зображено природу;

г) картина має відображати реальний колір предметів;

д) зміст картини має відповідати віковим особливостям сприйняття дитини.

9. Цілеспрямована, організована розмова вихователя з дітьми це:

а) розповідь; б) розмова; в) діалог; г) монолог; д) бесіда.

10. Встановіть відповідність між назвами методів роботи з дітьми та їх видами:

1). Дослідницько-пошукова робота	а) Вступна, супроводжуюча, заключна
2). Ігри	б) Праця на природі
3). Бесіда	в) Епізодичні, короткотривалі, довготривалі
4). Спостереження	г) Ігри-медитації, ігри-подорожі, дидактичні

Питання для самоперевірки:

1. Які ви знаєте класифікації словесних методів ознайомлення дітей з природою?
2. Яке місце в ознайомленні дітей різних вікових груп з природою займають бесіди?
3. Які вимоги проведення розповідей і бесід з дітьми дошкільного віку?
4. Види та жанри художньої літератури для дітей.
5. Яке місце відводиться розповідям і читанню художніх творів вихователем у різних вікових групах?
6. Як поєднувати художнє слово з безпосереднім сприйманням?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №18

Тема: Інноваційні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям

Мета: ознайомитись із сучасними інноваційними методами ознайомлення дітей з природним довкіллям; опанувати методику виготовлення дидактичного матеріалу для впровадження в освітній процес ЗДО інноваційних методів; набути досвіду проведення занять з використанням інноваційних методів ознайомлення дітей з природним довкіллям.

Професійна спрямованість: після вивчення теми, майбутній вихователь зможе раціонально поєднувати традиційні та інноваційні методи ознайомлення дітей з природним довкіллям.

ПЛАН:

1. Сучасні інноваційні технології, суть, класифікація.
2. Інтерактивні методи навчання (групові – дискусійні, ігрові, тренінг-методи; індивідуальні – викоання практичних завдань, тренування).
3. Методика дитячого експериментування в природі (Лисенко Н.В.)
4. Інноваційна технологія «Дитяче дослідження як метод навчання старших дошкільників» (А. Савенков).
5. Інноваційна технологія ТРВЗ.
6. Інноваційні методи формування основ критичного мислення.
7. Ігрові технології.
8. Технології проектної діяльності.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: інноваційна педагогічна технологія, дошкільна освіта, метод проектів, інформаційні технології, ігрові технології, проблемне навчання, технологія самостійного розвитку.

Завдання 1. Переглянути та проаналізувати відео для опанування методикою роботи вихователя з дітьми під час використання інноваційних методів навчання.

- Коректурна таблиця <https://www.youtube.com/watch?v=Tgi2DOb0AKs>
- Інтегроване заняття з використанням мнемотаблиць. <https://www.youtube.com/watch?v=fmL-fkbvcE>

Завдання 2. Розробити повідомлення на 5 ст. про індивідуальний метод чи прийом

з ілюстраціями за структурою: суть методу чи прийом, значення, обладнання, методика проведення, фото.

Завдання 3. Розробити методики проведення фрагменту заняття з використанням інноваційного методу (на вибір).

Тестовий контроль:

1. Що не відноситься до матеріалів для експериментування:

а) пісок; б) глина; в) вугілля; г) аміак; д) крейда.

2. З'єднайте назву інтерактивного методу навчання зі змістом:

- | | |
|-----------------|---|
| 1. Мікрофон | а) Діти об'єднуються у малі групи і обговорюють проблемне питання, ситуацію або виконують спільне завдання, домовившись про чітку послідовність дій кожного члена групи. |
| 2. Удвох | б) Кожний учасник або кожна група виконує однакове завдання — обдумує певне питання, а потім вносить свої пропозиції, ідеї тощо. |
| 3. Снігова куля | в) Діти разом із вихователем утворюють коло. Передаючи одне одному імітований або іграшковий мікрофон, висловлюють свої думки на задану тему — запропоновані до розгляду питання чи проблеми. |
| 4. Коло ідей | г) Діти утворюють робочі пари та виконують запропоноване завдання. |

3. За рівнями пізнавальної діяльності методи навчання дошкільників поділяються на:

а) практичні; б) словесні; в) індуктивні; г) репродуктивні; д) дедуктивні.

4. Який із методів навчання забезпечує здобуття, закріплення нових знань та вмінь завдяки включенню дітей у певну практичну діяльність, спрямовану на реальне чи уявне перетворення природи:

а) інноваційний; б) наочний; в) практичний; г) інтерактивний; д) словесний.

5. Установіть відповідність дослідно-експериментальної діяльності для пізнання об'єктів неживої природи:

1). вода	а). Ігри з сонячними зайчиками
2). сонце	б). Спостереження, як хитаються дерева
3). пісок	в). Дидактична гра «Плаває – тоне»
4). сніг	г). Закопування дрібних предметів
	д). Можна ліпити колобки

6. Установіть відповідність між етапами дослідів і їх змістом (з'єднайте їх стрілочками):

1). I етап	а). Обговорення наслідків досліду
2). II етап	б). Обговорення умов і висування припущень
3). III етап	в). Підготовка дітей до досліду, їх зацікавлення
4). IV етап	г). Спостереження за ходом досліду,

обмін думками

д). Обстеження роздаткового матеріалу

7. Установіть послідовність етапів структури проєкту:

- а). розробка проєкту – визначення мети проєкту та плану діяльності
- б). визначення нових завдань для нового проєкту
- в). виконання проєкту
- г). підбиття підсумків виконання проєкту

8. Встановити відповідність між методами навчання та їх характеристиками:

- | | |
|--------------------|--|
| 1). Когнітивні | а). Наукові методи дослідження конкретних наук |
| 2). Словесні | б). Читання художньої літератури, оповідань, творів |
| 3). Опосередковані | в). Стимулюють дітей до самостійної творчо-почуттєвої діяльності |
| 4). Креативні | г). Сенсорне виховання дитини |
| | д). Розповідь |

Питання для самоперевірки:

1. Яка структура досліджу в ЗДО?
2. В чому полягають переваги використання інтерактивних методів навчання?
3. Охарактеризуйте інноваційну технологію ТРВЗ.
4. Які ігрові технології можна використати в ЗДО при ознайомленні дітей молодшого дошкільного віку з тваринами?
5. Назвіть декілька тем для проєктної діяльності дітей середнього дошкільного віку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №19-20

Тема: Форми організації навчання з ознайомлення дітей з природним довкіллям

Мета: ознайомлення із значенням, видами, структурою занять, екскурсій та прогулянок в різних вікових групах закладу дошкільної освіти. Набуття навичок розробки конспекту заняття, екскурсії, прогулянки та опонування методики їх проведення.

Професійна спрямованість: знання даного розділу дозволить розширити обізнаність здобувачів вищої освіти серед форм роботи з дітьми дошкільного віку в ЗДО, та дозволить на високому методичному рівні організовувати різні форми роботи у процесі ознайомлення дітей з природним довкіллям.

ПЛАН:

1. Види, навчально-виховне значення та особливості форм організації роботи по ознайомленню дітей з природою.
2. Заняття як важлива форма організації навчання дошкільників. Види занять.
3. Особливості методики проведення занять по ознайомленню дітей з природою в різних вікових групах.
4. Екскурсії в природу як форма організації роботи з дошкільниками.
5. Тематика та види екскурсій природничого змісту.
6. Методика підготовки вихователя та дітей до екскурсії.

7. Структура екскурсії.
8. Методика проведення екскурсій з дітьми.
9. Цільова прогулянка як форма роботи щодо ознайомлення з природою, відмінність її від екскурсії.
10. Види прогулянок.
11. Методика проведення цільової прогулянки.
12. Щоденні прогулянки на майданчику дошкільного закладу, їх значення у ознайомленні з природою.
13. Структура щоденної прогулянки.
14. Зміст фенологічних спостережень на щоденних прогулянках.
15. Методи та прийоми роботи вихователя під час прогулянки.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: заняття, односпрямовані та різноспрямовані заняття, комбіновані, ігрові, сюжетно-ігрові, домінуючі заняття, екскурсія, оглядові, тематичні екскурсії, повсякденна прогулянка, цільова прогулянка, прогулянка-похід, план-конспект, інтегровані заняття.

Завдання 1. Переглянути відео заняття з методики ознайомлення дітей з природним довкіллям у старшій групі за посиланням: <http://dnz2.kupyansk-rada.gov.ua/info/page/13412>

Зробити аналіз заняття (див. додаток) та дати відповідь на питання за змістом заняття:

1. Чи дотримався вихователь структури заняття?
2. Чи відповідають поставлені завдання вимогам програми, рівню підготовленості дітей. Поєднання і реалізація освітніх, розвивальних і виховних завдань.
3. Підготовка умов до проведення дослідів: підбір об'єкту, його якості, властивості, додатковий матеріал та обладнання. Розташування дітей.
4. Перехід до безпосереднього проведення експериментально-дослідницької діяльності: Як вихователь викликає інтерес у дітей (повідомлення мети, привертання уваги до об'єкту, наявність сюрпризного матеріалу, загадки).
5. Відповідність продемонстрованих дослідів у відео існуючим класифікаціям дослідів.
6. Дотримання послідовності етапів дослідів та повноти їх розкриття.
7. Чи була створена проблемна ситуація на початку експериментування дітей? Запропонуйте свій варіант.
8. Хто здійснив підбиття підсумків дослідницької діяльності?
9. Як було здійснено фіксацію результатів проведення експериментально-дослідницької діяльності? Запропонуйте свій варіант.
10. Залучення аналізаторів до сприймання об'єкта.
11. Які прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей були використані під час проведення дослідів?
12. Які дидактичні завдання були виконані під час експериментально-дослідницької діяльності зазначеного заняття?
13. Ваші загальні враження від заняття, рекомендації.

Завдання 2. Ознайомитися зі зразком конспекту заняття:

Конспект підсумкового заняття для дітей старшого дошкільного віку "Скарби Гнома Тихоґріма" <https://vseosvita.ua/library/konspekt-pidsumkovogo-zanatta-dla-ditej-starsogo-doshkilnogo-viku-skarbi-gnoma-tihogrima-106947.html>

Конспект заняття з екологічного виховання для дітей старшого дошкільного віку <https://naurok.com.ua/konspekt-zanyattya-z-ekologichnogo-vihovannya-dlya-ditey-starshogo-doshilnogo-viku-konspekt-ta-prezentaci-56818.html>

Ознайомитися зі зразком конспекту заняття: Осінь, Конспекти прогулянок з дітьми молодшої та середньої групи. <https://vseosvita.ua/library/osin-konspekti-progulanok-z-ditmi-molodsoi-ta-serednoi-grupi-75591.html>

Завдання 3. Розробити конспект заняття з об'єктами живої та неживої природи з урахуванням всіх структурних елементів.

Завдання 4. Ознайомитися зі зразком конспекту прогулянки:

Осінь, Конспекти прогулянок з дітьми молодшої та середньої групи

<https://vseosvita.ua/library/osin-konspekti-progulanok-z-ditmi-molodsoi-ta-serednoi-grupi-75591.html>

Завдання 5. Розробити розгорнутий конспект цільової прогулянки для ознайомлення з природним довкіллям з ілюстративним матеріалом відповідно до його структури

Завдання 6. Прочитати теоретичний матеріал: Використання квест – технології в освітньому процесі сучасного закладу дошкільної освіти. <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-kvest-tehnologii-v-osvitnomu-procesi-sucasnogo-zakladu-doskilnoi-osviti-164710.html>

Завдання 7. Переглянути відео заняття-квесту з методики ознайомлення дітей з природним довкіллям за посиланням:

Гра КВЕСТ - ДНЗ "Малютко" <https://www.youtube.com/watch?v=oYoVljOJcjs>

Квест - заняття у ДНЗ. https://www.youtube.com/watch?v=pJVV_Um7Icw

Завдання 8. Розробити розгорнутий конспект заняття-квесту на природоохоронну тематику для ознайомлення з природним довкіллям

Тестовий контроль:

1. Заняття за межами ЗДО, на якому діти знайомляться з оточуючим світом називається:

- а) самостійна робота;
- б) спостереження;
- в) експеримент;
- г) екскурсія;
- д) прогулянка.

2. Якого типу запитання під час екскурсій забезпечують первісне ознайомлення з явищами, об'єктами природи, допомагаючи дітям уточнити свої уявлення, виразити знання у слові:

- а) активізуючи;
- б) стимулюючи творчу увагу;
- в) формуючі;
- г) зосереджуючи;
- д) спрямовуючі увагу.

3. Екскурсії під час ознайомлення дітей з природою відносять до:

- а) засобів фіксації знань;
- б) організаційних форм роботи;
- в) методів;
- г) прийомів;
- д) матеріальної бази.

3. При виборі місця екскурсії враховується:

- а) безпечність розташування і шляху до нього;
- б) всі перераховані варіанти;
- в) маршрут, який проходить через різноманітні природні об'єкти, що мають естетичну та природоохоронну цінність;

г) мальовничість;

д) його віддаль від дошкільного закладу.

4. Екскурсія – це ... :

- а) засіб ознайомлення з природою;
- б) особлива форма заняття;
- в) похід на природу;
- г) прогулянка за межі дитячого садка;
- д) прийом екологічної освіти.

5. Теорію екскурсії-огляду, як одного з методів ознайомлення дитини з природним довкіллям, Є.І. Тіхеєва розробила у:

- а) 20 ст;
- б) 16 ст;
- в) 30-ті роки 19 ст;
- г) 60-ті роки 20 ст;
- д) в наші дні.

6. За тривалістю фенологічні спостереження бувають:

- а) короткочасними, довготривалими; б) короткочасними; в) епізодичними;
г) довготривалими; д) репродуктивними, продуктивними.

7. Спостереження за дидактичною метою класифікують:

- а) відсутня правильна відповідь;
б) репродуктивні, продуктивні;
в) епізодичні, короткочасні, довготривалі;
г) методи опосередкованого та безпосереднього ознайомлення дошкільників з природою;
д) первинні, повторні, заключні, порівняльні.

8. Метод спостереження відноситься до групи:

- а) відсутня правильна відповідь; б) наочних; в) опосередкованих;
г) словесних; д) практичних;

9. Значення щоденної прогулянки у ознайомленні дошкільників із природою:

- а) організація тривалих, повторних спостережень;
б) формування систематичних знань;
в) спостереження зв'язків явищ природи між собою;
г) спостереження за незначною кількістю об'єктів та збір природного матеріалу;
д) закріплення та уточнення знань із певної теми.

10. Значення цільової прогулянки у ознайомленні дошкільників із природою:

- а) формування систематичних знань;
б) закріплення та уточнення знань із певної теми та збір природного матеріалу;
в) організація тривалих, повторних спостережень;
г) спостереження за незначною кількістю об'єктів;
д) спостереження зв'язків явищ природи між собою.

Питання для самоперевірки:

1. Які бувають види занять в ЗДО?
2. В чому полягають особливості методики проведення занять по ознайомленню дітей з природою в різних вікових групах?
3. Опишіть методику підготовки вихователя та дітей до екскурсії.
4. Яка структура екскурсії в ЗДО?
5. Які бувають види прогулянок?
6. Яке значення у ознайомленні з природою відіграють щоденні прогулянки на майданчику дошкільного закладу?
7. Охарактеризуйте зміст фенологічних спостережень на щоденних прогулянках.
8. Які методи та прийоми роботи вихователь використовує під час прогулянки?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №21

Тема: Керівництво методичною роботою ознайомлення дошкільників з природним довкіллям

Мета: засвоєння особливостей планування роботи у закладі дошкільної освіти, розгляд видів та структури планів; формування навичок аналізу Базового компоненту дошкільної освіти, освітніх програм, календарно-тематичних плантів; розробки календарно-тематичних плантів для оівзних вікових груп.

Професійна спрямованість: знання даного розділу дозволить ефективно виконувати роботу із планування навчально-виховного процесу у закладі дошкільної освіти у відповідності до нормативних документів ЗДО.; добирати ефективні методи роботи відповідно до мети та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку.

ПЛАН:

1. Принципи побудови сучасних навчально-розвиваючих програм стосовно ознайомлення дітей з природою.
2. Суть та структура побудови нормативних документів розвитку дитини дошкільного віку стосовно ознайомлення їх з природою (Базовий компонент дошкільної освіти, Коментар до базового компоненту дошкільної освіти, Освітні програми «Я у Світі», «Українське дошкілля», «Впевнений старт»).
3. Значення види та структура планів навчально-виховної роботи вихователя у ЗДО.
4. Планування системи занять на сезон.

Методичні вказівки до практичного заняття

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

Знати тлумачення понять: перспективні плани, календарні плани, блочно-тематичні плани, режимний момент, сфера життєдіяльності, індивідуалізація навчання, пізнавальний розвиток, мовленнєвий розвиток, творчий підхід, індивідуалізація навчання.

Завдання 1. Ознайомитись з основами перспективного та календарного планування занять сфери життєдіяльності «Природа».

Завдання 2. Опрацювати сферу «Природа» за Базовим компонентом. Виписати основну мету та завдання ознайомлення дітей з природою, основні змістові лінії.

ДОДАТКИ

ПАМ'ЯТКА ДО КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ

1. **Трудова діяльність** планується не менше 1 р. на день, використовуються різні форми організації:

- трудові доручення,
- чергування,
- колективна праця.

2. **Колективна праця** планується 1 раз на тиждень у старшому дошкільному віці.

3. **Спостереження** плануються 3 рази на день за вибором вихователя в ранкові години, на прогулянці, в II половині дня.

4. **Індивідуальна робота** обов'язково планується вранці, на прогулянці, в 2 половині дня.

5. **Ігрова діяльність** планується 3 рази на день, використовуються всі види ігор: сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні, рухливі, дидактичні, ігри-розваги, музично-дидактичні, ігри-драматизації.

6. **Ігри-драматизації** плануються 1 раз на місяць.

7. **Колективні форми** роботи з батьками плануються на 1 місяць перед календарним планом, а в календарному плані вказується індивідуальна робота по мірі необхідності в ранкові чи вечірні години (2-3 рази на тиждень).

8. **Вечори розваг** з дітьми плануються 1 раз на тиждень (2 готує вихователь; 2 – з музичним керівником).

На прогулянці планується фізкультурно-оздоровча робота у вигляді системи рухливих ігор чи фізкультурного комплексу, в ті дні, коли немає занять з фізкультури – отже 3 рази на тиждень.

10. **Піші переходи** плануються 1 раз на тиждень в усіх вікових групах. За межі дитячого садка піші переходи проводять починаючи з середньої групи (тривалість: 20-25 хв. - молодший дошкільний вік, 40-45 хв. – старший дошкільний вік).

11. **Комплекс ранкової гімнастики** планується на 2 тижні і вказується на початку календарного плану, а в самому плані тільки відмічається, за яке число проводиться

ранкова гімнастика та вказуються ускладнення чи незначні зміни в комплексі.

12. **Самостійна ігрова діяльність** планується 3 рази на день.

13. **Самостійна творча художня діяльність** планується 1 раз на тиждень.

14. **Нормування культурно-гігієнічних навичок** планується щоденно (1 раз на день) під час сніданку, чи під час полуденка - за вибором вихователя в молодшій і середній групі, а в старшому дошкільному віці - по мірі необхідності, як індивідуальна робота.

РІЧНИЙ ОРІЄНТОВНИЙ РОЗПОДІЛ ТЕМ ЗА СФЕРАМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (середня група)

Місяць	«Природа» щопонеділка
Вересень	Дерева та куші Що таке ліс? Дари дерев. Як живуть дерева. Як дерева готуються до зими.
Жовтень	Осінь наша люба, осінь наша мила Дари осені. Як звірі готуються до зими. Осінні турботи птахів, комах. Кружляє листя золоте.

РОЗПОДІЛ ТЕМ НА НАВЧАЛЬНИЙ РІК У ГРУПІ 3-ГО РОКУ ЖИТТЯ

	Тема блоку	I тиждень	II тиждень	I тиждень	IV тиждень
		Кольорова осінь		I в саду і на городі	
Жовтень	Тема тижня	Перші прикмети осені	Як усі готуються до зими	У садку збираємо фрукти запашні	На городі врожай, усюди овочів розмай
Листопад	Тема блоку	До бабусі на гостини		Моя родина	
	Тема тижня	Свійські птахи	Свійські тварини	Мій дім	Мої рідні

ЗРАЗОК БЛОЧНО-ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Лінія розвитку «Природа» (інтегровано)	Тематика роботи у вересні за сферами життєдіяльності	Завдання за лініями розвитку
	Дерева, куші Підтеми: Що таке ліс? Дари дерев. Як живуть дерева? Як дерева готуються до зими?	<p>Фізичний розвиток: продовжувати залучати дітей до трудової діяльності в природі. Формувати працелюбність як базову якість особистості. Сприяти руховій активності, ініціативності, самостійності та творчості дітей у процесі рухової діяльності. Спонукаати дітей до фізичних вправ та рухливих ігор.</p> <p>Соціально-моральний розвиток: формувати екологодоцільну поведінку, прищеплювати любов та бережливе ставлення до рослинного світу.</p> <p>Емоційно-ціннісний розвиток: формувати спостережливість, уміння емоційно сприймати красу</p>

	<p>довкілля.</p> <p>Пізнавальний розвиток: збагачувати знання про рослинний світ регіону, вчити розрізняти дерева та кущі за зовнішній виглядом. Формувати логічне мислення, аналітичні здібності, довільну увагу, пам'ять. Учити порівнювати дерева та кущі за висотою, визначати місцезнаходження, напрямки розташування.</p> <p>Мовленнєвий розвиток: поповнити словник назвами дерев та кущів. Формувати монологічне мовлення, розвивати комунікативне мовлення.</p> <p>Художньо-естетичний розвиток: зацікавити дітей художніми творами про рослинний світ. Учити відрізняти гарне, охайне, привабливе в природі від занедбаного, забрудненого. Учити зображати дерева та кущі.</p> <p>Креативний розвиток: розвивати творчість у роботі з природними матеріалами.</p>
--	---

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ПЛАН НА ВЕРЕСЕНЬ (4 ТИЖНІ) ДЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ГРУПИ ЗА ЛІНІЯМИ РОЗВИТКУ

(умовні позначення: *P/г* – рухлива гра (*P/і* – рухливі ігри); *Д/г* – дидактична гра; *С/г* – соціальна (рольова) гра)

1-й тиждень. Вересень (середня група)	
Дата	
Підтема	Що таке ліс
Фізичний розвиток	Фізкультура р/і: «Знайди, де сховано», «У ведмедя у бору», «Горобчики», «Жабки й журавлі». БЖД: «Вогнище в лісі» (колективна бесіда).
Соціально-маральний розвиток	Читання та обговорення оповідання Ю. Дмитрієва «Що таке ліс?»
Емоційно-ціннісний розвиток	Обговорення вірша Г. Вієру «листя також очі має» (індивідуально). Д/г «Істівне-неістівне».
Пізнавальний розвиток	Бесіда «Як дерева повітря очищають?» (фронтально).
Мовленнєвий розвиток	Д/г «Ліс – це ...», «Хто в лісі живе». Словник: ліс, його мешканці.
Художньо-естетичний розвиток	Ознайомлення з репродукцією І. Шишкіна «Дубовий гай». Тематичне малювання «Ліс».
Креативний розвиток	Етюди: «У лісі», «настрій».

СХЕМА ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРОТЯГОМ ДНЯ

I половина дня:

Ранок

Прийом дітей (вказати де).

Спостереження (за чим, де проводиться, група чи підгрупа). Мета. Прийоми керівництва: (вказати розповідь вихователя, загадки, прислів'я, запитання,

художнє слово, фольклор у відповідності до структури спостереження). Мета.

Ігрова діяльність:

- рухливі ігри (2-3) малої рухливості, хороводні, назва гри. Мета.
- створення умов для виникнення сюжетно-рольової гри (розгляд, бесіда, розповідь). Мета.
- створення умов для виникнення будівельно-конструктивних ігор (розгляд картин, ілюстрацій, схем, побудов, читання художньої літератури про будівництво, розповідь, бесіда, виготовлення атрибутів до гри). Назва гри. Мета.
- дидактичні ігри (вказати вид гри, назву). Мета.

Індивідуальна робота (вказати з ким, з якого розділу програми, з яким матеріалом). Мета.

Трудова діяльність:

- трудові доручення (вказати з ким, зміст трудового доручення, мету).
- чергування (планується якщо тільки вводиться новий вид чергування або по мірі необхідності). Вказати вид чергування, мету.

Ранкова гімнастика (вказати за яке число при необхідності ускладнення чи зміни).
Мета.

Формування культурно-гігієнічних навичок перед сніданком. Мета.

Сніданок. Мета.

Дидактична гра перед заняттям (для старшої, підготовчої групи як сюрпризний момент або для переключення уваги). Мета.

Заняття

- Вид, тема
- Програмовий зміст (навчальні, розвиваючі, виховні завдання).
- Обладнання.
- Прийоми керівництва.
- Хід заняття (вказати основні частини заняття та прийоми роботи у відповідності до структури заняття).

Прогулянка

Спостереження (за чим, група чи підгрупа дітей, прийоми керівництва, запитання для дітей). Мета.

Ігрова діяльність:

- рухливі ігри (2-3 для молодшого дошкільного віку, 3-4 для старшого дошкільного віку. Мета.
- будівельно-конструктивні ігри з природним матеріалом у залежності від пори року. Мета.
- самостійна творча ігрова діяльність. Мета.
- дидактичні ігри (вказати вид гри, назву, мету).

Трудова діяльність:

- трудові доручення (вказати з ким, зміст, мету).
- колективна праця (вказати зміст та прийоми керівництва колективною працею, мету).

Індивідуальна робота (з ким, розділ програми, мета).

II половина дня:

Підйом дітей.

Загартувуючі процедури (вид, за яке число). Мета.

Самостійна ігрова діяльність. Мета.

Трудова діяльність:

- трудові доручення (а ким, зміст, мета).
- колективна праця (для старшого дошкільного віку). Вказати зміст, мету, прийоми керівництва.

Гра-драматизація (вказати назву, обладнання, прийоми керівництва, мету **Ігри-забави** (назва, мета).

Попередня робота до навчальної діяльності:

- робота з картинами, ілюстраціями
- читання оповідань
- розповідання казок. Мета.

Комунікативна діяльність, спілкування (зміст, група чи підгрупа дітей). Мета.

Самостійна художня діяльність. Мета.

Вечірня прогулянка:

Малорухливі ігри (1-2), назва гри. Мета.

Індивідуальна робота (з ким, розділ програми,). Мета

Самостійна ігрова діяльність. Мета.

Робота з батьками (з ким, форма роботи). Мета

Раз на тиждень планується вечір розваг. Вказується тема вечора розваг, мета, обладнання та хід проведення.

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ГРУПІ 3-ГО РОКУ ЖИТТЯ

Жовтень

1 тиждень

Понеділок

Тема блоку. Кольорова осінь

Тема тижня. Перші прикмети осені

Тема дня. Барви Осені

Ранок

Спостереження: за осіннім листям. Учити дітей називати колір листочків, з якого вони дерева та які за розміром; розвивати пізнавальний інтерес до довкілля; виховувати любов до природи.

Рухлива гра «Пройди по стежці».

Мета: учити ходити по зменшеній опорі; розвивати рівновагу, спритність.

Індивідуальна робота: учити дітей називати та розрізняти кольори.

Дидактична гра «Що де росте?»

Мета: розширити й уточнити уявлення дітей про овочі та фрукти (де ростуть); розвивати пам'ять, мовлення, уважність.

Трудова діяльність: запропонувати дітям зібрати сухі гілочки на ділянці дитячого садка. Виховувати у дітей самостійність і організованість.

Заняття

1. Художньо-естетичний розвиток (музичне) (за планом музичного керівника)

2. Пізнавальний (логіко-математичний) розвиток

«Кленові листочки» (складання з 2-х частин цілого).

Мета: розвивати зорову та слухову увагу; виховувати любов до природи та бережливе ставлення до неї.

Матеріал: вирізані з кольорового картону та розрізані навпіл кленові листочки жовтого, червоного та зеленого кольорів.

Хід заняття

1. Вихователь пропонує дітям послухати вірш Г.Бойка «Осінні клени»:

Стоять осінні клени

У барвах золотих

І дивляться на мене,

А я дивлюсь на них.

Ось листячко упало ...

Нагнувся я до листка:

Він жовтий і трипалий,

Мов лапка гусака.

2. Вихователь розповідає дітям, що художниця Осінь розмалювала різними кольорами листочки. Вітер-пустунець налетів та розірвав кольорові листочки навпіл. Педагог пропонує дітям скласти листочки одного кольору половинка до половинки.

3. Дидактична гра «Підбери за кольором».

Мета: учити дітей групувати предмети за кольором, закріпити назви основних кольорів; розвивати увагу, мислення.

Матеріал: вирізані з кольорового картону та розрізані навпіл кленові листочки жовтого, червоного та зеленого кольорів.

4. Рухлива гра «Знайди свій колір»

Мета: удосконалювати навички ходьби та бігу; розвивати спритність і вміння діяти за сигналом.

Хід гри

Вихователь роздає дітям листочки різного кольору: червоний, жовтий, зелений. Діти з листочками одного кольору розташовуються біля листочка такого самого кольору, що стоїть на підставці. Після

Прогулянка

Спостереження: за листопадом. Продовжувати знайомити дітей із явищем природи – листопадом; розвивати пам'ять, зорову увагу; виховувати любов до природи.

Рухлива гра «Мій дзвінкий, веселий м'яч».

Мета: учити стрибати на місці та узгоджувати рухи зі словами вихователя; розвивати увагу й уміння орієнтуватися у просторі.

Індивідуальна робота: Дидактична гра «Упізнай іграшку за описом».

Мета: учити дітей уважно слухати розповіді вихователя,

знаходити іграшку за описом; розвивати уважність;

виховувати дисциплінованість.

Трудова діяльність: «Помічники». Учити дітей виконувати прості

доручення на прогулянці: збирати гілочки, виносити листя;

виховувати самостійність.

II половина дня

Міні-заняття: Дидактична гра «Де сховалось сонечко?»

Мета: продовжувати надавати дітям знання про сонечко, його властивості; учити дітей називати, коли сонечко лягає спати, коли хмара затуляє його; розвивати спостережливість.

Індивідуальна робота: залучати дітей до спостережень.

Бесіда: Розучування заклички «Сонечко, сонечко».

Сонечко, сонечко,

Виглянь у віконечко,

Дітки гуляють,

Тебе виглядають.

Рухлива гра: «Де подзвонили?»

Мета: виховувати витримку та вміння швидко орієнтуватися у просторі.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ

РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗА ОСНОВНИМИ РЕЖИМНИМИ МОМЕНТАМИ ПЕРШОЇ І ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ДНЯ

Перша половина дня			Друга половина дня*		
Ранок	Заняття	Прогулянка	Праця, самостійна художня діяльність	Розваги, ігри	Прогулянка
Ігри, бесіди, спостереження, праця, і індивідуальна робота з дітьми та батьками; самостійна рухова діяльність дітей	Тема. Програмовий зміст. Матеріал. Хід заняття	Ігри, праця, спостереження, спортивні ігри та вправи, індивідуальна робота з різних розділів програми, екскурсії, прогулянки, походи за межі дитсадка, самостійна рухова діяльність дітей	Різні види праці (ручна, господарсько-побутова, в природі) в різних формах. Самостійна художня діяльність дітей (образотворча, художньо-оформлювальна, мовленнєва, музична, театралізована)	Різні види театрів (ляльковий, тіньовий, іграшок тощо), ігри - драматизації, інсценізації, концерти, фізкультурні, музичні, літературні дозвілля	Ігри, спостереження, праця, індивідуальна робота з батьками, самостійна рухова діяльність дітей

* На другу половину дня можна запланувати і роботу занять гуртків згідно з планами керівників гуртків.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА КАЛЕНДАРНОГО ПЛАНУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗА ВИДАМИ ДИТЯЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФОРМАМИ РОБОТИ ПЕДАГОГА З ДІТЬМИ

Ігрова діяльність	Різні види ігор: сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні, драматизації, дидактичні тощо
Навчальна діяльність	Заняття з різних розділів програми (тема, програмовий зміст, матеріал, хід заняття)
Трудова діяльність	Різні види і форми праці
Комунікативна діяльність	Індивідуальні, підгрупові, колективні бесіди з дітьми на особистісні, морально-етичні теми, організація і розігрування ситуацій міжособистісного спілкування тощо
Пізнавальна діяльність	Спостереження, цільові прогулянки, екскурсії, дитяче експериментування досліди, читання художньої літератури тощо
Рухова діяльність	Рухливі ігри, елементи спортивних ігор та вправ, фізкультурні свята і розваги; прогулянки-походи за межі дитячого садка, самостійна рухова діяльність дітей тощо
Гурткова робота	Тематика гурткових занять згідно з плащами керівників гуртків
Індивідуальна	Індивідуальна робота з дітьми з різних розділів програми (ігри, вправи,

робота з дітьми та батьками	бесіди, розмови та ін. форми), індивідуальні бесіди, розмови, консультації для батьків
------------------------------------	--

Наприклад, блок знань з теми "Водичко, водичко, умий мені личко!" можна подати, як показано в таблиці.

Режим	Навчально-освітні заходи	Знання, навички
Ранкові години	<i>Ігри з водою:</i> відтворення дощу, веселки; пускання на воду човників, іграшкових гумових тварин. <i>Коментар дітей:</i> хто живе у воді, які предмети й речі плавають на воді, занурюються, тонуть. Чи можуть люди жити у воді?	Відомості про воду: її якості, колір, властивості (для старших дітей); її дії (тече, дзюркотить, хлюпоче, бризкає, крапає (для малят).
Гігієнічні процедури (миття рук і обличчя)	<i>Коментар дітей.</i> Хто вмивається поруч з нами, які тварини, звірі тощо? Чи треба вмиватися риbam і дельфінам? Вірші та загадки про воду.	Значення чистоти й гігієнічних процедур (старші діти). Послідовність процесу миття рук, обличчя (малята).
Сніданок	<i>Роздуми дітей разом із педагогом.</i> Що ми споживаємо за сніданком? Для приготування яких страв потрібна вода? (Чаю, каші, салатів, хліба тощо). Які продукти харчування вирощені без води? (Відповідають старші). <i>Малятам</i> пропонують назвати страви.	Діти називають страви та продукти харчування, що споживаються під час сніданку, до складу яких входить вода (чай, хліб, каша, овочі тощо) (старші вихованці). Називають страви які споживають діти молодшого віку.
Заняття	Можливі варіанти: експериментальна діяльність дітей на визначення смаку води, розчинних якостей різних продуктів та сумішей (старші проводять дослід, малята куштують та називають смак приготованих старшими розчинів: солодкий, солоний, кислий тощо). Експерсія-пошук по дитячому садку: звідки береться й для чого потрібна вода: умивальня, гігієнічні кімнати, пральня, харчовий блок. Пошук-дослід на подвір'ї: віднайти рослини, яким для існування потрібна вода.	Дослід на визначення кольору води: залежність від фарбників, ягід, фруктів тощо (проводять старші вихованці). Розмішують сіль, цукор, лимонний та малиновий сік тощо (малята). Всі смакують, визначаючи: приємний смак, а чи ні. Назвати обладнання та машини, в яких застосовується вода: пральня машина, праска, кухонний посуд, унітази; правила користування ними (старші діти); назвати предмети оточення і дії води (вихованці молодшого віку). Віднайти в природному довкіллі рослини, які не потребують води (всі діти).

	<p>Коментар-дискусія: про значення та необхідність води для життя, харчування, дотримання гігієни тіла, а також для багатьох видів робіт (будівельних, автотранспортних тощо).</p>	<p>Знайти живу істоту: комаху, метелика, кішку та інших. Визначити їхню потребу у воді (всі діти). Знайти в оточенні людську діяльність, яка не можлива без застосування води: автотранспорт, будівництво, медичне обслуговування та ін.</p>
Прогулянка	<p>Гра-будівництво "Народження струмка". Участь дітей у ній сплановано таким чином: <i>старші</i> діти вибирають місце для споруди, складають план роботи, роблять розмітку; копають рівчачок; виготовляють для малюків іграшки, що плавають; діти <i>середнього віку</i> відвозять викопаний ґрунт у визначене місце (рівняють майданчик, підсипають землю під кущі в разі потреби та виконують інші доцільні роботи); заготовляють будівельний матеріал (камінці, палички, кору дерев тощо); допомагають <i>старшим</i> вихованцям майструвати іграшки для гри з водою (човники, млин, вудочки тощо); малюки допомагають обкладати струмок камінцями; прикрашають і розмальовують човники та водяні млинки.</p>	<p>Планування роботи для її здійснення: вибір місця для струмка, його розмітка, копання рівчачка, укріплення русла (<i>старші</i> вихованці). Перевезення викопаного ґрунту з екологічно доцільною метою: рівняння майданчика, підсипання ґрунту під кущі та дерева (діти <i>середньої</i> групи). Накопичення будівельного матеріалу для укріплення дна та стінок рівчачка (камінці, палички, каштани, жолуді та ін.). Добір матеріалу для ігор з водою у струмку (<i>всі</i> вихованці). Малята прикрашають поробки та випробовують їх.</p>
Організація продуктивної праці	<p>Виготовлення човників, вітрильників: <i>старші</i> діти майструють; <i>малята</i> добирають матеріал (палички, листя тощо). Виготовлення парасольок від дощу: старші діти виготовляють каркаси для парасольок, викроюють покриття; <i>малюки</i> прикрашають парасольки з середини малюнками чи аплікацією. Будівництво захисних наметів із плівки та жердин; розподіл робіт між вихованцями <i>різного віку</i> аналогічний попередньому.</p>	<p><i>Старші</i> вихованці виготовляють каркаси для парасольок, наметів, створюють моделі окулярів. Діти <i>середнього віку</i> натягують накриття (плівку) на каркаси для парасольок та наметів; вирізають по стандарту окуляри. Діти <i>молодшого віку</i> прикрашають виготовлені споруди та речі, малюють та аплікують на парасольках і наметах; випробовують окуляри та парасольки під імітованим "дощем" (з поливальниці) тощо.</p>
Підготовка до сну, сон	<p>Дискусія: "Як дбала водичка, щоб спалося міцно?" (Про гігієну тіла, чистоту постільної білизни тощо).</p>	<p>Зв'язок із життям: поновити знання про гігієну тіла, чистоту постільної білизни, вологу прохолоду митої</p>

		підлоги тощо (всі вихованці). Вихователь запитаннями підводить дітей до відповідей, але не повідомляє інформацію сам.
Вечірня прогулянка	<p>Ігри з водою.</p> <p><i>Коментар:</i> використання води для поливання та обприскування рослин.</p> <p>Встановлення напувалок для птахів і тварин.</p> <p>Коментар: чи можна жити без води?</p> <p>Правила техніки безпеки: чим може загрожувати вода під час сильного дощу, зливи? Які проблеми виникають у разі порушення водопостачання тощо?</p>	<p>Коментар дітей з допомогою педагога: про застосування штучного поливу, обприскування рослин тощо.</p> <p>Виявити розуміння дітьми небезпеки води: під час користування водогінним краном, річковою водою, дощу, зливи; визначити, які порушення водопостачання не можна допускати. Встановити правила безпеки користування водою, поводження під час дощу на річці та ін.</p> <p>Зобразити графічно: знаки попередження та заборони небажаних дій.</p>

Питання для самоперевірки:

1. Види планів та їх структура?
2. Моделі перспективного та календарного планування в ЗДО?
3. Переваги блочно-тематичного планування?
4. Структура плану роботи вихователя на кожний день за режимними моментами?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. STREAM-освіта, або стежинки у Всесвіт : альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників / автор.колектив ; наук.керівник К.Л. Крутий. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2018. – 146 с.
1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. – 3-тє вид., випр. – К.: Світич, 2009. – 430с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
3. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан; за заг.ред О.В. Низковської. – ТОВ Мандрівець, 2017. – 256 с.
2. Богущ А. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі [Текст] : підручник / Алла Богущ, Наталія Гавриш ; [рец.: Н. І. Луцан, Н. В. Савінова] ; М-во освіти і науки України - К. : Слово, 2010. - 403 с.
4. Борисенко Н.М., Москова Т.М. Основи природознавства з методикою: Навчально-методичні рекомендації. Херсон 6 Айлант, 2008 -64 с.
5. Види театру у закладі дошкільної освіти (з досвіду роботи) <https://vseosvita.ua/library/vidi-teatru-u-zakladi-doshkilnoi-osviti-z-dosvidu-roboti-218770.html>
6. Використання усної народної творчості у роботі з дітьми дошкільного віку <https://doshkilna-osvita9.webnode.com.ua/news/metodichni-rekomendatsiji-vikoristannya-usnoji-narodnoji-tvorchosti-u-roboti-z-ditmi-doshkilnogo-viku/>
7. Використання художньої літератури в пізнанні дітьми природного довкілля (на основі поглядів В.О Сухомлинського). <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-hudoznoi-literaturi-v-piznanni-ditmi-prirodnogo-dovkilla-na-osnovi-pogladiv-vo-suhomlinskogo-90569.html>
8. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основ природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. / упоряд.:Т.М. Дорошенко, В.В. Мацько. – Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. – 46 с.
9. Екологічне виховання дошкільнят з використанням словесних логічних завдань, творчих завдань <http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2013-10-10-14-41-03/3751-1-----r>
10. Єфимчук А.О. Екологічний квест як інноваційна технологія формування у дошкільників первинних уявлень про зв'язки у природі / А.О. Єфимчук, О.А. Сорочинська // Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання ХХІ століття: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 13-14 грудня 2019 р.) – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – С. 11-14.
11. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук. – метод. посіб. / наук. ред.. О. Л. Кононко. – К.: Ред. Журн. «Дошкільне виховання», 2003. -243 с.
12. Конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку з логіко-математичного розвитку в поєднанні з театралізованою діяльністю (використання нетрадиційного виду театру " на фартуху" виготовленому власноруч). <https://vseosvita.ua/library/konspekt-zanatta-na-temu-nezvicna-podoroz-po-kazci-gusi-lebedi-123155.html>
13. Конспект заняття з художньо - мовленнєвої діяльності з дітьми середнього дошкільного віку: «Розповідь російської народної казки «Маша і ведмідь».Будова дитячої книги» <http://dnz2.kupyansk-rada.gov.ua/info/page/15489>
14. Конспект заняття з художньо-продуктивної діяльності з дітьми І молодшої групи:

- «Ягідки горобини для синички». <http://dnz2.kupyansk-rada.gov.ua/info/page/13434>
15. Конспект комплексного заняття (розвиток мовлення, художня література з використанням медіазасобів) в молодшій групі. Читання казки К. Чуковського «Курча» з опорою на ілюстрації. https://www.youtube.com/watch?v=OOhrQ9PhnEU&feature=emb_err_watch_on_yt
 16. Методика ознайомлення дітей з природою [Текст] : хрестоматія / М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; уклад. Н. М. Горопаха. – К. : Слово, 2012. - 429 с.
 17. Методика проведення бесід з дітьми <https://vseosvita.ua/library/metodika-provedenna-besid-z-ditmi-162614.html>
 18. Ознайомлення із природним довкіллям. Методичні поради до проведення занять у дитя / Майхрук М. Видавництво: Навчальна книга Богдан, 2016. – 120 с.
 3. Організація і проведення цільових прогулянок на природу. <http://www.sadochok.org/343/napryamky-roboty/ecologichne-vyhovannya/tsiljovi-proguljanky/>
 19. Основи природознавства / В. Помогайбо, Н. Карапузова – Академія, 2014. – 368 с.
 20. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “Впевнений старт” / О. О. Андриєтті, О. П. Голубович, О. П. Долинна, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Слущинська, Н. І. Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.
 21. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою [Текст] : навч. посіб. для пед. ін-тів / Н. Ф. Яришева - К. : Вища шк., 2008. - 255 с.
 22. Яришева Н.Ф. Основи природознавства. Природа України навч. посіб. / Н. Ф. Яришева Природа України. – К. : Вища шк., 2010. - 335 с

Допоміжна:

1. Бенедичук В.В. Витоки створення екологічних стежок як засобу екологічного виховання підростаючого покоління / В. В. Бенедичук, О.А. Сорочинська // Матеріали за XIII міжнародна научна практична конференція «Ключові впроєкти в сучасній науці -2017», Volume 10: Медицина. Екологія . Біологічні науки. Софія. «Бял ГРАД-БГ» - С. 94-96.
2. Беленька Г., Конюхова Т. Авторські казки про природу як засіб формування основ екологічного світогляду у дітей дошкільного віку / Наука і сучасність. №43. 2004.
3. Беленька Г.В. Змалку ближче до природи. // Дошкільне виховання, - №6, 2004. – С. 7-10.
4. Беленька Г.В. Розвиток мислення дітей дошкільного віку в процесі ознайомлення їх з природою // Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні: Наукові записки Рівненського пед.інституту. - 2000, - 39 с.
5. Білан О. Екологічне виховання дітей дошкільного віку. – Л., 1996. – 70 с.
6. Богиніч О.Л., Беленька Г.В. Природа і рух. – Київ: Кобза, 2003.
7. Булейко О. Цікаве правознавство. Дидактичні ігри для дітей 4-6 років [Текст] / Оксана Булейко // Дошкільне виховання : наук.-метод. журн. М-ва освіти і науки України для педагогів і батьків 2010. - N 1. - С. 32-33.
8. Весна. Конспекти прогулянок з дітьми старшого дошкільного віку <https://vseosvita.ua/library/vesna-konspekti-progulanok-z-ditmi-starsogo-doskilnogo-viku-75617.html>
1. Воробей С. Особливості формування екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку // Психолого-педагогічний пошук : зб. студентських наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «Дошкільна освіта України в контексті інтеграції до Європейського освітнього простору» 18-19 березня 2021 року. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2021. С. 66-69.

2. Гібнер Т.В. Формування у дітей дошкільного віку природничих знань у процесі ознайомлення з рослинним світом на ділянці закладу дошкільної освіти / Т.В. Гібнер, О.А. Сорочинська, В.В. Танська // Біологічні дослідження – 2020: Збірник наукових праць. – Житомир: 2020. – С. 441-443.
3. Голяченко Я.Г. Метод моделювання в ознайомленні дітей старшого дошкільного віку з природою / Я.Г. Голяченко, О.А. Сорочинська // Біологічні дослідження – 2013: Матеріали IV науково-практичної Всеукраїнської конференції молодих учених та студентів. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2013. – С. 222-223.
4. Дошкільнятам про світ природи дітям п'ятого року життя / Ганна Беленька, Олена Половіна // Генеза, 2019. – 96 с.
5. Дошкільнятам про світ природи методичний: посібник для вихователів дітей дошкільного віку / Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.В., 2013 – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3867/2/G_Belenky_O_Polovina_T_Naumenko_PANW_PED_PL.pdf
1. Заняття - бесіди по ознайомлення с природним довкіллям з дітьми старшого дошкільного віку: «Наші брати менші». <http://dnz2.kupyansk-rada.gov.ua/info/page/13442>
2. Заучування вірша Г. Демченко «Білочка» в середній групі. <http://dnz2.kupyansk-rada.gov.ua/info/page/13412>
9. Іваницька Н. Формування природознавчої компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами лепбук / Н. Іваницька, О. Сорочинська // Дошкільна освіта: від традицій до інновацій: збірник студентських наукових статей за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, магістрантів та молодих науковців (27-28 листопада 2019 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. – С. 226-229.
3. Каплуновська О.М. Дошколятам про Космос : програма та методичні рекомендації 2011. – 2-е вид., перероб. та доп. 172 с.
10. Квест-технологія: гра, пошук, дослідження https://jmil.com.ua/files/dv_2019-7/dv2019-7_p3.pdf
11. Кисельова М.В. Освітня технологія «Довкілля» в сучасному ДНЗ./ М.В. Кисельова, О.А. Сорочинська // Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини: збірник науково-методичних праць / за заг.ред. В.Є. Литньова, Н.Є. Колесник. – Житомир: ФОП Левковець, 2012. – С. 110-112.
4. Конспект узагальнюючої бесіди з природи «Що нам осінь принесла?» <http://zhuravlyk.uz.ua/uzagalnyuyucha-besida-shho-nam-osin-prinesla-2/>
12. Кот Н.М. Спільна робота дитячого закладу та сім'ї з екологічного виховання дошкільників // додаток до газети «Дитячий садок». -2001. №45 (14).
13. Кочин Є.С. Розвиток інтересу до пізнання природи у молодших дошкільників шляхом упровадження інноваційних форм та методів навчання /Є.С.Кочин, О.А. Сорочинська // Педагогіка фі психологія: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (17-18 квітня 2020 р., м. Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. - Ч. II. – С. 99-103.
14. Крутій К. Л. Навчально-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка / К.Л. Крутій, І.Б. Стеценко. – 2-ге вид., випр. та допов. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2018. – 126 с.
15. Крутій К. Л. Навчально-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Літо-грайлик / К.Л. Крутій, І.Б. Стеценко. – 2-ге вид., випр. та допов. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2018. – 200 с.
16. Крутій К. Л. Навчально-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Весна-чарівниця / К.Л. Крутій, І.Б. Стеценко. – 2-ге вид., випр. та допов. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2018. – 136 с.
17. Крутій К. Л., Стеценко І.Б. Блоково-тематичне планування освітньої діяльності з дітьми старшого дошкільного віку за альтернативною програмою формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або стежинки у Всесвіт» на

- третій квартал – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2018. – 200 с.
5. Крутий К.Л., Маковецька Н.В. Подорож у довкілля. Методичні рекомендації для батьків і педагогів щодо ознайомлення дітей дошкільного віку із довкіллям 2009 - 2-е вид., стереот. – 148 с.,
 18. Кулеш О.С. Екскурсія як форма екологічного виховання старших дошкільників / О.С. Кулеш, О.А. Сорочинська // Наукова дискусія: питання педагогіки та психології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 6-7 грудня 2019 року). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – Ч. 2. – С. 42-46.
 19. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог. Навчально-методичний посібник для ВНЗ. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 400 с.
 20. Литвиненко А. С. «Метод проектів» у формуванні основ природознавчої компетентності дітей дошкільного віку / А.С. Литвиненко, О.А. Сорочинська // Теорія та практика сучасної науки та освіти. Матеріали Міжнародної наукової конференції. 29-30 листопада 2019 р. м. Дніпро. Частина II / Наук.ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2019. - С. 193-195.
 21. Натальчук О.Р. Особливості застосування засобів екологічного тренінгу в формуванні уявлень про взаємозв'язки в природі у дітей дошкільного віку / О.Р. Натальчук В.В. Танська, О.А. Сорочинська // Наукова дискусія: питання педагогіки та психології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 6-7 грудня 2019 року). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – Ч. 2. – С. 52-56.
 22. Плануємо залюбки: Орієнтовні матеріали до тематичних циклів. П'ятий рік життя / Авт.-упор. Ю.С. Манилюк - Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 438 с.
 23. Плануємо залюбки: Орієнтовні матеріали до тематичних циклів. Четвертий рік життя / Авт.-упор. Ю.С. Манилюк - Тернопіль: мандрівець, 2009. – 304 с.
 24. Плануємо залюбки: Орієнтовні матеріали до тематичних циклів. Шостий рік життя Частина 2 / Авт.-упор. Ю.С. Манилюк - Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 416 с.
 25. Плануємо залюбки: Орієнтовні матеріали до тематичних циклів. Шостий рік життя. Частина 1 / Авт.-упор. Ю.С. Манилюк - Тернопіль: мандрівець, 2009. – 320 с.
 26. Примак А.І. Дидактична гра як засіб формування реалістичних знань про природу у дітей дошкільного віку / Примак А.І., Сорочинська О.А. // Біологічні дослідження – 2020: Збірник наукових праць. – Житомир: 2020. – С. 449-452.
 27. Прогулянка — час яскравих вражень, активності й пізнання. http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24882/1/H_Bielienka_M_Mashovetc.pdf
 28. Розкажіть онуку [Текст] : наук.-метод. журн. МОНМС України для педагогів і батьків. - К. : Світич 2010-2016.
 6. Розповідання казки червона шапочка 2 молодша група. Конспект заняття «Подорож в казку Червона шапочка» план-конспект заняття з розвитку мовлення (молодша група) на тему <https://ecosmak.ru/uk/napitki/rasskazyvanie-skazki-krasnaya-shapochka-2-mladshaya-gruppa-konspekt-zanyatiya.html>
 29. Савицька Д. Формування основ екологічної культури в дітей віку в умовах закладу дошкільної освіти / Д. Савицька, О. Сорочинська // Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 19 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 8-15.
 30. Свірщук І.О. Формування основ природознавчої компетентності дітей старшого дошкільного віку технологією квест / І.О. Свірщук, О.А. Сорочинська, В.В. Танська // Педагогіка і психологія сьогодення: теорія та практика: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (17-18 січня 2020 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. - 77-80.
 7. Складання розповіді по картині «Кінь і лоша» (заняття з розвитку мовлення та мовленнєвого спілкування в старшій групі). [58](http://dnz2.kupyansk-</div><div data-bbox=)

rada.gov.ua/info/page/13444

8. Сорочинська О.А. Ознайомлення старших дошкільників із природним довкіллям методом інтелект-карт / О.А.Сорочинська, В.В. Танська, А.Р. Струганів // Materiály XV Mezinárodní vědecko - praktická konference «Věda a vznik - 2019» (22 - 30 prosinců 2019 r.), Volume 7 : Praha. Publishing House «Education and Science» -S. 47-49.
9. Сорочинська О.А. Особливості експериментально-дослідницької діяльності в природному довкіллі дітей старшого дошкільного віку. О.А. Сорочинська, О.В. Павлюченко // Зб. наук. праць «Педагогічні науки» - Херсон: Видавничий дім «Гельветика». – 2021 Вип. 94, – С. 51-56
10. Спеціальна методика навчання розповіді за картиною <http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2013-10-10-14-41-03/3227-2015-01-12-09-42-49>
31. Тематична прогулянка з дітьми старшої групи «Весна та її друзі» <https://naurok.com.ua/tematichna-progulyanka-z-ditmi-starsho-grupi-vesna-ta-druzi-23623.html>
32. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. / Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артемова Л.В., Кононко О.Л. – К.: ТОВ «МЦФЕР»-Україна, 2019. – 488 с.
33. Children and Nature [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.wildlifetrusts.org/sites/default/files/2019-11/Children%20and%20Nature%20-%20UCL%20and%20The%20Wildlife%20Trusts%20Full%20Report.pdf>
34. Nancy Rosenow Teaching and Learning about the Natural World [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://shelburnefarms.org/sites/default/files/btjnaturerosenow1.pdf>
35. Parent & Guardian Handbook 2017-2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.explorenature.org/wp-content/uploads/2017/11/Parent-Guardian-Handbook-2017-18.pdf>

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека ЖДУ імені Івана Франка – <http://irbis.zu.edu.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.Сухомлинського – <http://dnpb.gov.ua/>
3. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська Академія” – Режим доступу: <http://www.library.ukma.edu.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
5. Вихователь-методист дошкільного закладу – Електронний журнал – Режим доступу: <https://emetodyst.mcfr.ua>
6. Журнал «Дошкільний навчальний заклад» – Режим доступу: http://journal.osnova.com.ua/journal/18-Дошкільний_навчальний_заклад

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сучасні уявлення про склад, будову та походження Всесвіту.
2. Природні умови та явища України та Житомирського Полісся.
3. Нежива природа. Властивості та значення води, повітря, ґрунту. Корисні копалини України.
4. Різноманітність і багатство рослинного світу України. Роль рослин в природі і житті людини.
5. Характерні особливості рослинного угруповання відповідно до природної зони. Будова рослини та поняття про вегетативні органи (корінь, стебло, пагін, видозміни пагонів, листки).
6. Репродуктивні органи рослин: квітка, суцвіття. Способи запилення.
7. Класифікація насіння та плодів. Способи розмноження рослин (вегетативне, безстатеве, статеве).
8. Види рослин занесені до Червоної книги України. Охорона рослин.
9. Тваринний світ України. Пристосування тварин до умов існування.
10. Будова тіла тварин: черви, комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи, ссавці. Види тварин занесені до Червоної книги України. Охорона тварин.
11. В.О.Сухомлинський про значення природи у вихованні дітей. Досвід роботи школи під голубим небом.
12. Суть педагогічних теорій Я.А.Коменського, Ж.-Ж.Руссо, Й.Г.Песталоцці, Ф.Фребеля, М.Монтесорі про роль природи у вихованні дітей. Методологічні основи методики ознайомлення дітей з природою.
13. У чому виявляється зв'язок методики ознайомлення з природою з іншими науками?
14. Змісту ознайомлення з природою у різних вікових групах в програмах "Малює", "Дитина", "Українське дошкільня".
15. Педагогічні погляди К.Д.Ушинського про використання природи у початковому вихованні та навчанні дітей.
16. Основні погляди Е.М.Водовозової, А.С.Симонович, Є.І.Тіхєєвої, Л.К.Шлегер на роль природи у вихованні дітей.
17. Діячі освіти України про формування особистості дитини засобами природи.
18. Принципи та основні умови екологічного виховання дітей.
19. Суть пізнавального, розвиваючого та виховуючого характеру заняття - як основної форми організації ознайомлення дітей з природою.
20. Предмет і основні завдання методики ознайомлення дітей з природним довкіллям і закладі дошкільної освіти.
21. Догляд за рослинами та мешканцями куточка природи у різних вікових групах і його значення в екологічному вихованні дітей.
22. Методика організації та проведення екскурсій в різних вікових групах.
23. Виховне та освітнє значення куточків природи. Принципи підбору його мешканців.
24. Форми організації догляду за кімнатними рослинами та види цієї роботи у різних вікових групах.
25. Принципи і методику ознайомлення дітей з свійськими і дикими тваринами.
26. Сутність екскурсій як форми і методу ознайомлення з природним довкіллям, її види і структура.
27. Зміст праці дітей старшого дошкільного віку на городі та квітнику. Її значення у формуванні системи знань про сезонні явища природи.
28. Методика ознайомлення дітей різного віку з життям тварин і рослин у різні пори року.
29. Принципи, якими розроблений відбір матеріалів програми з ознайомлення дітей з природою. Сутність краєзнавчого принципу.
30. Систематизація знань дітей про природу та їх значення у розумовому вихованні дітей.
31. Загальна характеристика методів ознайомлення дітей з природою.

32. Відмінність екскурсій від щоденної прогулянки.
33. Методика проведення спостережень у різних вікових групах.
34. Форми природопізнавальної діяльності дітей старшого дошкільного віку.
35. Завдання ознайомлення дітей різного віку /молодшого та старшого з природою. У чому їх особливість?
36. Особливість педагогічного керівництва працею в природі у різних вікових групах.
37. Спостереження як основний метод ознайомлення дітей з природою.
38. Специфіка проведення екскурсій у різних вікових групах?
39. Значення ілюстрації та моделей у формуванні знань про природу.
40. Прийоми активізації пізнавального інтересу дітей у процесі ознайомлення з природою.
41. Значення фіксації знань про природу. Основні форми цієї роботи у молодшому та старшому дошкільному віці.
42. Особливість методики формування у дітей уявлень про комах.
43. Значення дослідно-пошукової діяльності дітей у формуванні екологічної культури.
44. Робота ЗДО з сім'єю в ознайомленні дітей з природою /екол. виховання/.
45. Значення і види праці в природі.
46. Значення гри при ознайомленні дітей з природою.
47. Значення ознайомлення дітей з сільськогосподарською працею дорослих у формуванні знань про природу.
48. Місце та значення бесіди в ознайомленні дітей різних вікових груп з природою.
49. Види та зміст праці в природі. Особливості організації праці дітей у різних вікових групах.
50. Інтеграція природознавчого та народознавчого змісту в роботі з ознайомлення дітей з природою.
51. Організація свят і розваг на природничому матеріалі та їх значення у вихованні дітей.
52. Методика формування у дітей уявлень про явища неживої природи в різних вікових групах.
53. Значення проведення дослідів та експериментів у формуванні системи знань про природу.
54. Особливості проведення дидактичних ігор природничого змісту в різних вікових групах.
55. Педагогічні та гігієнічні вимоги до використання ТЗН в роботі з дітьми.
56. Планування та облік роботи з ознайомлення дітей з природою.

Навчальне видання
Укладачі:
СОРОЧИНСЬКА Оксана Андріївна
ГОГОЛА Ірина Олександрівна

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
"ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З
ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ"**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта ННІ педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка

Оформлення випускних відомостей здійснюється видавництвом:

Підп. до друку.

Формат 60x84/16. Папір офсетний Гарнітура Times New Roman Сур. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. Обл.-вид. арк.

Наклад 150 пр.

Зам. №

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка

10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ЖТ № 10 від 07.12.2004 р.

електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua